

№ 151 (20414) 2013-рэ илъэс МЭФЭКУ ШЫШЪХЬЭІУМ и 15

Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъэзет

Псэуалъэм ишІын 2010-рэ илъэсым рагъэжьэгъагъ ыкІи ащ изэтегъэпсыхьан сомэ миллион 230-рэ фэдиз пэ-Іуагъэхьагъ. Нэбгырэ 50-мэ ІофшІапІэ арагъэгъотыгъ.

Компаниеу «Витауктым» цІыфым ипсауныгъэ зишІуагъэ екІыщт препаратхэу узэшъон плъэкІыщтхэр («биологически активные вещества» зыфаlохэрэр) къыдегъэкІых. Ащ ипродукта

цие спиртыр, шъоущыгъур, ароматизаторхэр, ІэрышІыгъэ консервантхэр хэлъхэп. ЗэкІэ ыгъэфедэрэр къэкІырэ уцхэу медицинэм ыгъэнэфэрэ шапхъэхэм адиштэхэрэр арых.

МэфэкІ зэхахьэм АР-м и Ліышъхьэ къыщыгущы ізээ къызэрэугъоигъэхэм, предприятием ипащэ ыкіи июфыш ізхэм къафэгушіуагъ. Мыекъопэ районым мыщ фэдэ псэуалъэ зэрэщаш іыгъэр

Іофшіэпіакіэ къызэіуахыгъ

Адыгэ Республикэм и ЛІышъхьэу Тхьакіущынэ Аслъан Мыекъопэ районым ит станицэу Абадзехскэм тыгъуасэ щы агъ ыкіи пшъэдэкіыжьэу ыхьырэмкіэ гъунэпкъэ гъэнэфагъэ зи в обществэу «Витаукт» зыфиюрэм икъыдэгъэкІын комплекс икъызэlухын фэгъэхьыгъэ мэфэкl зэхахьэм хэлэжьагь. Республикэм и Лышъхьэ игъусагъэх АР-м мэкъу-мэщымкіэ иминистрэу Юрий Петровыр, муниципальнэ гъэпсыкіэ зиіэ «Мыекъопэ районым» иадминистрацие ипащэу Евгений Ковалевыр, нэмыкіхэри.

гуапэ зэрэщыхъугъэр къыхигъэщыгъ. — Адыгеим иэкономикэ хэхъоныгъэхэр ыш ынхэм, бюджетым амалэу ык ыльхэм заушъомбгъуным ык и ащ къихъэрэ хьакъулахъхэр нахьыбэ хъунхэм предприятием и ахьыш у зэрэхэльыщтым сицыхьэ тель. юфш ылы чыпак ылы зэрэхъугъэми мэхьанэшхо и l, — къы уагъ Тхьак ущынэ Аспъан.

Лиъэдэкlыжьэу ыхьырэмкlэ гъунэпкъэ

гъэнэфагъэ зиlэ обществэу «Витауктым» игенеральнэ пащэу Алексей Гарбузовыр зэхахьэм къыщыгущыlагъ ыкlи псэуалъэр къызэрэзэlуахыгъэм фэшl иlофшlэгъухэм къафэгушlуагъ. Непэрэ мафэхэм яхъулlэу къыдагъэкlырэ продукциер зыфэдэм, ащ шlуагъэу къытырэм АР-м и ЛІышъхьэ ащигъэгъозагъ.

ТхьакІущынэ Аслъан, Евгений Ковалевым ыкІи Алексей Гарбузовым лентэ плъыжьыр зэпаупкІи, мэфэкІ шІыкІэм тетэу предприятием ипчъэхэр къызэІуахыгъэх. Ар зэрэзэтегъэпсыхьагъэр республикэм и ЛІышъхьэ зэригъэшІагъ, ылъэгъугъэм осэшІу фишІыгъ.

— Тапэкіэ хэхьоныгьэшіухэр ышіын зыльэкіыщт предприятие гьэшіэгьон непэ къызэ іутхыгьэр, — къы іуагъ Тхьакіущынэ Аспъан. — Іофшіакіохэр, специалистхэр чіимынэхэу, къыдэгьэ-кіыгъэнымкіэ ищык іагъэр ыгъотымэ ар ыпэ лъык іотэн зэрилъэк іыщтым щэч хэльэп. Ціыфым ипсауныгъэ гьэпытэгъэным зэрэдэлажьэрэр зэкіэмэ анахь шъхьа ізу щыт. Амалэу щы ізмкізтэ ізпы ізгъу тыфэхъущт, тиш іуагъэ едгъэк іыщт.

ТХЬАРКЪОХЪО Адам.

Сурэтыр А. Гусевым тырихыгь.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм

Ильэсыбэ хъугъэу шlуагъэ къытэу кlэлэегъаджэу зэрэлажьэрэм, lофшlэным творческэ екlолlакlэ зэрэфыриlэм, lэпэlэсэныгъэшхо зэрэхэлъым, къыткlэхъухьэрэ ныбжьыкlэхэм яегъэджэнкlэ ыкlи япlункlэ гъэхъагъэхэр зэришlыгъэхэм афэшl Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Щытхъу тхылъ фагъэшъошагъ Кlыкl Музет Шумафэ ыпхъум, Теуцожь районымкlэ къуаджэу Нэшъукъуае гъэсэныгъэмкlэ имуниципальнэ бюджет учреждениеу «Гурыт еджапlәу N 8-м» физикэмкlэ икlэлэегъаджэ.

Ильэсыбэ хъугъэу шlуагъэ къытэу гъэсэныгъэм иlоф зэрэфэлажьэрэм, къыткlэхъухьэрэ ныбжьыкlэхэм яегъэджэнкlэ ыкlи япlункlэ гъэхъагъэхэр зэришlыгъэхэм афэшl Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Щытхъу тхылъ фагъэшъошагъ Хьакlэгъогъу Анжеликэ Аслъан ыпхъум, Адыгэкъалэ гъэсэныгъэмкlэ имуниципальнэ бюджет учреждениеу «Гурыт еджапlэу N 1-м» тарихъымрэ обществознаниемрэкlэ икlэлэегъаджэ.

Илъэсыбэ хъугъэу гуетыныгъэ фыриlау loф зэришlэрэм, къыткlэхъухьэрэ ныбжыкlэхэм япсауныгъэ игъэпытэнкlэ къулайныгъэшхо зэрэхэлъым афэшl Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Щытхъу тхылъ фагъэшъошагъ Подольская Наталье Алексей ыпхъум, бзэджэшlагъэхэр зезыхьэгъэ кlэлэцlыкlухэмрэ ныбжыкlэхэмрэ зыщырагъэджэхэрэ федеральнэ къэралыгъо бюджет учреждениеу «Мыекъопэ хэушъхьафыкlыгъэ училищэ зэфэшlыгъэм» имедикэ-санитар часть ипащэ.

шъошіа, зэхэшъухыгъа?

Шэмбэтым къагъэлъэгъощт

Нэгъэплъэ Аскэрбый ия 4-рэ фильмэу «Черкесиер. Къэгъэзэжьыныр» зыфиюрэм Къэрэщэе-Щэрджэсым джырэблагъэ щеплъыгъэх. Къэралыгъо телерадиокомпаниеу «Адыгеим» фильмэр шышъхьэум и 17-м къыгъэлъэгъощт.

Адыгэ лъэпкъым тарихъ гъогоу къыкlугъэм, джырэ уахътэ Сирием зэо-банэр зэрэщыкlорэм, тилъэпкъэгъухэм заугъоижьыным фэшl къэралыгъо екlonlaklə loфым фэшlыгъэн зэрэфаем фильмэр къатегущыlэ. Хэкужъым къэзыгъэзэжьыгъэхэм яеплъыкlэхэри lyпкlэу щызэхэохых.

— Къэрэщэе-Щэрджэсым и Хьабэз район фильмэм зэрэщеплъыгъэхэр егъашіи сщыгъупшэжьыщтэп, — къеlуатэ Нэгъэплъэ Аскэрбый. — Урысыбзэкіэ едэlугъэх. Нэпсыр амыіэжэшъугъэу нэбгырэ пчъа-

гъэ слъэгъугъэ. Фильмэр непэрэ гумэкlыгъохэм яхьылlагъэу зэрэдгъэпсыгъэр лъэшэу агу рихьыгъ.

Шэмбэтым, пчыхьэм сыхьатыр 10-м, тиреспубликэ исхэр телерадиокомпаниеу «АдыгеимкІэ» фильмэм епльынхэ алъэкІыщт.

САХЬИДЭКЪО Нурбый.

МэфэкІым зыфагъэхьазыры

Мыекъуапэ и Мафэу къэблагъэрэм изыфэгъэхьазырын макіо. Орэдыіо ціэрыіохэр, къэшъокіо купхэр, ныбжыкіэхэр зыхэлэжьэщтхэ концерт гъэшіэгъон къэлэпаркым ыкіи гупчэу Лениным ыціэ зыхьырэм ащыкіощт. Урам шъхьаіэу Краснооктябрьскэм мэфэкі ермэлыкъ щызэхащэщт.

Ащ нэмыкізу ныбжыкіз къэшъокіо купхэр зыхэлэжьэщтхэ «флешмоб», кізлэціыкіу курэжъыехэм якъэгъэлъэгъон ыкіи нэмыкіхэр а мафэм зэхащэщтых. Къалэм щыпсэухэрэр ыкіи хьакізхэр шіухьафтынхэмкіз агъэгушіощтых.

Мы илъэсым, Іоныгъом и 8-м, Урысые Федерацием ишъолъырхэм чІыпіэ мэхьанэ зиіэ хэдзынхэр зэращыкіощтхэм къыхэкіэу Мыекъуапэ и Мафэ Іоныгъом и 14-м хагъэунэфыкіыщт.

Къэжьэрэ Альберт чыжьэу плъэу, куоу гупшысэу щытыгъ, адыгэ лъэпкъым фэлэжьагъ

Адыгэ дунаим щызэлъашІэщтыгъэу, Къэбэртэе-Бэлъкъар Республикэм ихэбзэихъухьэ орган УФ-м ФедерациемкІэ и Совет къыщызыгъэлъагъощтыгъэ Къэжьэрэ Альберт машинэ зэутэкІым хэкІодагь. Ар зыхъугъэр шышъхьэІум и 14-р ары,

магъ.

нэфагъ.

щытыгъ.

путатэу агъэнэфагъ.

къыфагъэшъошагъ.

сэлъытэ.

Къэбэртэе-Бэлъкъар Республикэм пхырыкІырэ федеральнэ гьогум Къэжьэрэ Альберт зэрысыгъэ «Волгэмрэ» «Лада Приора» зыфиlорэ автомобилымрэ щызэутэкІыгъэх ыкІи ежьыррэ водителымрэ а чІыпІэм апсэ щыхэкІыгъ.

Къэжьэрэ Альберт зэрэщымыІэжьыр зэхэзыхыгъэмэ зэкІэмэ лъэш дэдэу агу къеуагъ, и ахьылблагъэхэм афэтхьаусыхэх. Адыгэ лъэпкъым чІэнэгъэшхо зэришІыгъэр ар зышІэщтыгъэ цІыфхэм къыхагъэщы, шІукІэ агу къэкІыжьы. Анахьэу ишэн гъэтІылъыгъэ, адыгэ лъэпкъым зэрэфэлажьэрэр къызыхэщыгъэу алъытэрэр тилъэпкъэгъухэу Сирием щыпсэухэрэр ащ къищыжьыгъэнхэм фэгъэхьыгъэ Іофыр къызаІэтыр ары.

АР-м и Парламент ары апэ

дэдэ тилъэпкъэгъухэр къэщэжьыгъэнхэм зыщыкІэдэухэрэ джэпсалъэ зыштэгъагъэр. Ар УФ-м и Къэралыгьо Думэ, ФедерациемкІэ Советым ыкІи УФ-м и Президент афакloy гъэпсыгъагъэ. «Джэпсалъэм икупк гупчэм щызэхягьэшІыкІыгьэным, алъыгъэ Іэсыгъэным фэш Къэжьэрэ Альберт макІэп Іофэу

ыгъэцэкІагъэр, — къеІуатэ и Къэралыгьо Совет — Ха-АР-м лъэпкъ ІофхэмкІэ, ІэкІыб къэралыгъохэм ащыпсэурэ тильэпкъэгъухэм адыряІэ зэпхыныгъэхэмкІэ ыкІи къэбар жъугъэм иамалхэмкІэ и Комитет итхьаматэу Шъхьэлэхъо Аскэр. Зэкъош адыгэ республикищым яліыкіохэр зыхэхьэгъэ купым япащэу, ащ сэри сыхэтэу Сирием сыдэкІогъагъ. Тилъэпкъэгъухэм яюф изытет шъыпкъэ а уахътэм зэдгъэшІэныр, нэужым хэкужъым къызэрэтщэжьыщтхэ шІыкІэм теусэныр арыгъэ типшъэрылъыгъэр. Альберт зыщысшІагьэм къыщегьэжьагьэу пчъагъэрэ телефонкІэ тызэфытеоу хъугъэ, лъэпкъ Іофэу ыпшъэ датлъхьэхэрэри зэшІуихыщтыгьэ. ЗэрэщымыІэжьым фэгъэхьыгъэ къэбарыр зызэхэсэхым, лъэш дэдэу сыгу къеуагъ, сэ сизакъоп, игугъу зыфэсшІыгъэ сшысшыпхъухэми синыбджэгъухэми гухэкІышхо ащыхъугъ. Зы

Къэжьэрэ Альберт Хьатыу ыкъор 1965-рэ илъэ-

2009-рэ ильэсым жьоныгьуакіэм и 13-м кьыщегьэ-

1983-рэ ильэсым къыщегъэжьагъэу 1985-рэ ильэ-

1999-рэ ильэсым Моска икъэралыгьо университет

1992-рэ ильэсым къыщегьэжьагьэу 1994-рэ ильэ-

1994-рэ илъэсым очылхэм я Московскэ къэлэ коллегие

2001-рэ ильэсым Къэбэртэе-Бэлькьар Республикэм

и Президент ихэдзын икандидатурэ къыщигъэлъэгъо-

гъагъ. Хэдзынхэмкіэ шэсыр ахилъхьэгъагъ. 2002-рэ

илъэсым щыюгъэ голосованием икюуххэмкю хэдзынхэм

«КъБР-м инвестициехэмкіэ ыкіи хэхъоныгъэмкіэ и

Агентств» зыфиюрэм ипащэхэм я Совет хэхьагь.

2006-рэ ильэсым Іахьзэхэль обществэ зэlухыгьэу

2006-рэ илъэсым ишэкюгъу мазэ Къэбэртэе-Бэлъ-

2009-рэ илъэсым иублэгъум яплюнэрэ зэlyгъэкюгъумкю

2009-рэ илъэсым ижъоныгъокіэ мазэ Федерациемкіэ

къарым и Президент и Администрацие ипащэу агъэ-

Къэбэртэе-Бэлъкъар Республикэм и Парламент иде-

Советым сенаторэу щагьэнэфагь, Къэбэртэе-Бэлькьар

Республикэм икъэралыгъо хабзэ ихэбзэихъухьэ орган

ифедэхэр къыухъумэщтыгъэх, Федерациемкіэ Сове-

тым регламентымкіэ ыкіи Парламент Іофшіэнымкіэ

и Комиссие хэтыгъ, Федерациемкю Советым финанс

бэдзэрхэмкіэ, ахъщэм игъэзекіонкіэ, информационнэ

1985-рэ илъэсым медалэу «Байкало-Амурскэ маги-

стралым игъэпсын зэрэхэлэжьагъэм фэшI» зыфиюрэр

адыгэлІ шъыпкъэ чІэтынагъэу

гупчэм зызыфегьазэм, Къэжьэ-

рэ Альберт ежь-ежьырэу до-

кументыр ышти, Валентина Мат-

виенкэм дэжь чІэхьэгьагь ыкІи

тилъэпкъ итарихъ, тхьамыкІэгьо

гьогоу къыкlугьэр зыфэдэм ащи-

гъэгъозагъ, — къеlуатэ АР-м

Типарламент джэпсалъэкІэ

сым нэс мэшюкугьогудзэхэм къулыкъур ащихьыгъ.

идиплом къыратыжьыгъ, ащ июридическэ факультет

къыухыгъ. Нэужым кандидат диссертациер къыухъу-

сым нэс юристэу Москва ибизнес-структурэ зэфэшъ-

сым щылэ мазэм и 8-м къэхъугъ.

хьафхэм юф ащишіагь.

жьагъэу ФедерациемкІэ Советым хэт.

сэм идепутатэу КІэрмыт Мухьдинэ. — Ащ ыпкъ къикІэу къэралыгьо ліыкіо купэу Сирием кІощтыри зэхащэнэу хъугъагъэ. Альберт игугъу ашІэу зэхэсхыщтыгъэ, ау Сирием сызыдакІор ары зыфэдэ шъыпкъэр зысшІэгьагьэр. Ар къэралыгьолІэу, чыжьэу плъэу, куоу гупшысэу щытыгь. Сэ сшъхьэкІэ ащ фэдэ цІыф тиадыгэ лъэпкъ къызэрэхэкІыгъэм сигъэгушхогъагъ. Шъыпкъэ дэдэмкІэ адыгэлІ дэдагь ар. ЗэрэщымыІэжьыр зызэхэсэхым, сющтыри сшіэщтыри сымышІэу, зэрымыры сыхъугъэм сыфэдагъ, сыгу зэрэхэкІыгьэр къэІогьуай, лъэш дэдэу сыгу къеуагъ.

ЛІыкІо купым сыхэтэу сэри Альберт Сирием сыдэкІогъагъ. Ащ ыуж конференцие зэфэшъхьафмэ тазэдыхэлажьэуи хъугъэ, — къытфеlуатэ АР-м и Адыгэ Хасэ итхьаматэу Бэ-

гъушъэ Адамэ.

— ІэнатІэ зыІыгъэу, къэралыгьолізу сэ сшізрэ адыгэхэу лъэпкъ Іофым лъэшэу ыгъэгумэкІэу щыІэ нэбгырэ зырызмэ Къэжьэрэ Альберт ащыщыгьэу сэлъытэ. Зэкъош адыгэ республикищыр пштэмэ, зэпхыныгъэшхо тимыІэми, ащ фэдэ цІыфхэр ары тилъэмыдж хъухэрэр, тызэзыщалІэхэрэр. Альберт къэралыгъолІыгъ, ау ащ цІыф къызэрыкІохэм шъхьэкІэфэныгъэ зыкІыфашІыщтыгьэр нахьыбэрэмкІэ лъэпкъ ІофхэмкІэ зэрэчаныгъэм фэші. Лъэш дэдэу сыгу хэкІыгь аш фэдэ адыгэлІ къызэрэчІэтынагъэр. Пжыраблагі Адыгэ Хасэм и Совет изэхэсыгъоу щыІэщтым тыщытегущыІэурамхэм ашыш Къэжьэрэ Альберт ыцІэ фягьэ-

зэкъош республикищми якъэралыгъо Іофы-

шІэхэри, общественнэ Іофхэм апылъ цІыфхэри Альберт иІахьыл-благьэхэм афэтхьаусыхэх, чІэнэгъэшхо зэрашІыгьэр къаю. Къэжьэрэ Альберт ошІэ-дэмышІэу идунай ыхъожьыгъ, ау ціыфхэм агу шіукіэ ренэу илъыщт. Тхьэм джэнэтыр къырет.

НЭХЭЕ Марие Сергей ыпхъур

Хэгьэгу зэошхомрэ ІофшІэнымрэ яветеранэу, цыф шІагьоу Нэхэе (Шатохина) Марие Сергей ыпхъум ыныбжь ильэс 92-м итэу 2013-рэ ильэсым шышъхьэІум и 13-м идунай ыхъожьыгъ. Алтай краимкІэ Ключевской районым ит къуаджэу Васильчуки имэкъумэщышІэ унагьо 1922-рэ илъэсым шышъхьэІум и 1-м ар къыщыхъугъ.

Гурыт еджапІэм ыуж бухгалтерхэм якурс къызеухым, 1938-рэ илъэсым Ключевской райсберкассэм контролерэу аштагъ, етІанэ бухгалтерэу ащ щылэжьагь.

Хэгъэгу зэошхор къызежьэм, медсестрахэр зыщагъэхьазырхэрэ курс кlэкlыр къыухыгъ. 1941-рэ илъэсым итыгъэгъэзэ мазэ Алтай краим икъалэу Славгород шхончэо дивизиер ятІонэрэу щызэхащэжьыгъагъ. Москва пае рекіокіыгъэ заом ыуж дивизием щыщэу къэнэжьыгъэ Сыбыр дзэ округым хагъэхьажьыгъагъ. Мы дивизием Сыбыр щыщхэр ары ныІэп хагъэхьэгъагъэхэр. 1942-рэ илъэсым игъэтхэпэ мазэ къыщегъэжьагъэу 1945-рэ илъэсым тыгъэгъазэм и 16-м нэс Марие Сергей ыпхъум РККА-м къулыкъур щихьыгъ.

Быракъ Плъыжьыр, Суворовымрэ Кутузовымрэ яорденхэр къызыфагъэшъошэгъэхэ Смоленскэ-Познаньскэ шхончэо дивизиеу ар зыхэтыгъэм Москва къыщыригъажьи, Эльбэ (къ. Магдебург)

нэс фашистхэр зэкІифэжьы-

Марие Сергей ыпхъур 1943-рэ илъэсым игъэтхапэ КПСС-м хэхьагь. Апэрэ шхончэо батальонэу Нэхэе Даут Ерэджыбэ ыкъор зипэщагъэм ащ къулыкъур щихьыгъ. Медицинэ къулыкъумкІэ старшинау Марие тІогьогогьо къауlагъ, контузие хъугъагъэ, ятІонэрэ купым хэхьэрэ сэкъатныгъэ заом хихыгъагъ.

М. С. Нэхаим Хэгьэгу зэошхом иорденэу а 1-рэ степень зиІэр, Жъогъо Плъыжьым иорден, медальхэу «За отвагу» тІогьогогьо, «За боевые заслуги», «За победу над Германией» зыфиlохэрэр, юбилей медальхэр зэкІэ къыфагъэшъошагъэх.

Марие Сергей ыпхъур ишъхьэгъусэ — Советскэ Союзым и Ліыхъужъэу Нэхэе Даутэ 1945-рэ илъэсым мэлылъфэгъум и 22-м хьылъэу къауІи, ылъэкъо джабгъу зыщыпахыгъэ госпиталым дычІэлъыгъ. 1945-рэ илъэсым тыгъэгъазэм и 16-м ахэр дзэм къыхэкІыжьыгъэх.

А илъэс дэдэм ишъхьэгъусэ игъусэу Адыгеим, къуаджэу Очэпщые, ар къэкІо.

1946-рэ илъэсым ищылэ мазэ къыщегъэжьагъэу бысымгуащэу щытыгъ, ишъхьэгъусэрэ икІэлэцІыкІуитІурэ къадекІокІыщтыгъ.

1955-рэ илъэсым мэзаем и 1-м Д. Е. Нэхаим идунай зехъожь нэуж мы илъэсым игъэтхэпэ мазэ ПчыхьалІыкъуае дэт гурыт еджапІэм ар бухгалтерэу Іохьэ, етІанэ делопроизводителэу, библиотекарэу 1980-рэ илъэсым шышъхьэІум и 1-м нэс щэ-

М. С. Нэхаир — ІофшІэным иветеран, Адыгэкъалэрэ Теуцожь районымрэ яцІыф гъэшІуагъ.

М. С. Нэхаир тыдэрэ чІыпІэ зыщэлажьи, теубытагъэ зэрэхэлъым, зэрэзафэм, зэрэхьалэлым афэшІ сыдигъуи лъытэныгъэшхо къыфашІы-

ЦІыф гушхоу щытыгъэ М. С. Нэхаир сыдигъуи шlукlэ тыгу илъыщт.

Къоджэдэсхэр, Іахьылхэр, гупсэхэр

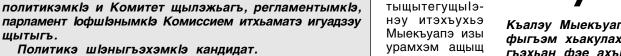
ИшІуагъэ къэкіо

Къалэу Мыекъуапэ щыпсэурэ предприниматель хъулъ-

иІэр хьыкум пристав-гъэцэкlaкlом ыуплъэкlугъ, хъулъфыгъэм автомобилэу «Газель» зыфиюрэр зэрэтетхагьэр ыгьэунэфыгъ. Ипшъэрылъхэр зимыгъэцакіэкіэ автотранспортыр тырахын зэралъэкІыщтыр ащ гуригъэІуагъ.

Арэу щыт нахь мышІэми, ДЭРБЭ Тимур. хъулъфыгьэм ичыфэ ыпщыныхэкІыкІэ автомобилыр ыгъэфедэн фимытэу унашъо ашІыгъ.

Мыщ фэдэ шІыкІэм шІуагъэ къытыгъ. Тхьамафэ текІыгъэу хьакулахь инспекцием ритыжьын фэегъэ чыфэр зэкІэ предпринимателым къыпщыныжьыгъ. «Газелым» арестыр тырахыжынь, Іофыр ащкІэ ухыгъэ хъугъэ.

фыгъэм хьакулахьхэмрэ Песиехэмкіэ фондымрэ аригъэхьан фэе ахъщэхэм алъэныкъокіэ чіыфэшхо зэіуигъэкlагъ. Сомэ мин 58-рэ хъурэ чіыфэр ащ къыіыхыжьыгъэнымкіэ хьыкум приставхэм я Мыекъопэ къэусыгъэным. лэ отдел юф къызэlуихыгъ. Урысыеми, Чыфэ зытельым мылькоу жьыным дэгуlагьэп, ащ къы-

Шъыпкъэ, Іофтхьабзэм тІэкІу шІагьэу яшъыпкъэу тегущыІэх. Анахьэу а Іофыгъор къызыуцугъэр Ставрополь краим чеджапі медол шыша мехеіпьждэн шъэжъыеу хиджаб зытехъуагъэу къэкІуагъэхэр урокым къызычІагъэкІыхэр ары. (Ащ ехьылІагьэу тэри къыхэтыутэу хъугъэ). Ны-тыхэм еджапІэм ипащэ хэбзэнчъэу псэугъэу аlуи прокуратурэм зэтхэхэм, Іофым зыкъиІэтыгь, къэралыгьо шапхъэ иІэ хъугьэ, ны-ты къызэрыкІохэм къащегъэжьагъэу хэгъэгум анахь ипэщэшхохэм анэсыжьэу ащ тегущыІагьэх.

Сыдэу щытми, икІыгъэ илъэс еджэгъум икІэухым еджапІэхэм

КІэлэеджакіохэр еджапіэм зэрэкіощтхэ шъуашэхэр зыфэдэщтхэм, ахэм якъыхэхын гъэмэфэ гъэпсэ— фыгьом еджапіэхэр ыуж итыгъэх. Урысыем ичіыпіэ пстэуми ар ащызэфэдэщта, хьаумэ еджапіэ пэпчъ, кіэлэеджакіо пэпчъ яшіоигъоныгъэ къыдалъытэщта? Тихэгъэгу адрэ къыщырахьыжьэрэ іофтхьабзэу кіосэжьыхэрэм афэдэ хъущта? Бэ непэ упчізу къзуцурэр.

Шъуашэхэр къыхахыгъэх

хэушъхьафыкІыгьэ шъуашэ яІэн зэрэфаем къыфэкІуагьэх ыкІи яшъыпкъэу а Іофым пыхьагьэх. АР-м гъэсэныгъэмрэ шІэныгъэмрэкІэ и Министерствэ иотдел ипащэу Оздэмыр Светланэ къызэрэтиІуагъэмкІэ, Іофыгъор еджапІэхэм япащэхэм зэшІуахы. Шъуашэр зыфэдэн фаем

ехьылІэгъэ шапхъэхэр еджапІэ пэпчъ ІэкІагъэхьагъ. Шъуашэм ышъощтыр, зэрэдыгъэщтыр къыхэзыхын фаер еджапІэм ипащэрэ ны-тыхэм якомитетрэ. МыщкІэ ны-тыхэм якомитет еджапІэм ІэпыІэгъушхо фэхъун фае. Ащ тетэуи ашІыгъ. Нытыхэм язэІукІэхэм шъуашэхэм

ащатегущы агъэх, къыхахыгъэх. Еджап пэпчъ фитыныгъэ и агъ ежь зыфэе шъуашэр, ар зыдыщт е зыщэрэ фирмэр къыхахынэу. Еджап вхэм ащыщхэм Ермэлхьаблэ ык и Новосибирскэ ащы дап вхэр къыхахыгъэх. Чыжьэу къыращырэм ыуасэ зэрэхэхъощтым тегупшысагъэти, ари ны-тыхэм ыкіи еджапіэм яіофэу къыта- Іуагъ. Ахэр Интернетым ехьэхэшъ, зэрагъашіэ уасэу щыіэри, шъуашэхэр зыфэдэхэри. Мы Іофымкіэ еджапіэм пшъэдэкіыжь зэрихырэр гъэсэныгъэм фэгъэхьыгъэ Законыкіэм итхагъ.

Ны-тыхэм ащыщхэр ащэфыщтым ехъырэхъышэх, зыгорэкlэ ащымыгъыми хъунэу къычlэкlымэ, ахъщэр хьаулые мыхъуным пае. Ащ ипэгъокlэу министерствэм иlофышlэ къыхигъэщыгъ гъэсэныгъэм фэгъэхьыгъэ Законым еджапlэ пэпчъ шlокl имыlэу шъуашэ иlэн фаеу къызэриlорэр. Арышъ, а лъэныкъомкlэ уехъырэхъышэнэу щытэп.

Адэ тхьапша шъуашэхэм ауасэр?

Уасэхэр зэтефыгъэх. Гущы-Іэм пае, комплектэу пкъыгъуабэ зыхахьэрэм — кlымэфэ щыгъыни, бжыхьэ-гъэтхэ щыгъынхэри зыхэтхэм сомэ мини 5-м къыщегъэжьагъэу 6-м нэс ыуас. Ны-тыхэм къызэраlуагъэмкlэ, ащ фэдэ комплектым хэт пкъыгъохэр зыхэшlыкlыгъэ шэкlыри дэгъу, зэрэдыгъэми уегъэразэ. Гущыlэм пае, республикэ гимназием щащэрэ шъуашэхэм ядэгъугъэ уигъэрэзэнэу щыт. Гъуапэ зыпымыт кlыlутелъ щыгъыныр (ныбалъэр), кофтэ хъагъэ, галстук ыкlи ныбэлъэ хъагъэ зыхахъэрэр сомэ мини 4-кlэ къэпщэфын плъэкlыщт. Нэмыкl пкъыгъохэу мыщ щащэхэрэр хэбгъахъохэмэ, уасэри нахьыбэ хъущт.

Мыекъуапэ игурыт еджапlэу N 2-м ныбальэмрэ кlэпхынымрэ (е гьончэджым) кофтэ фыжь апыльэу щащыгьыщт. Ащ хэхьэрэ пкъыгьо пэпчъ сомэ 750-рэ ыуас. Ар лъапlэп, ау идэгъугъэ ымыгъэрэзагъэхэр ны-тыхэм ахэтых. Кощхьэблэ районым иеджапlэхэм шъуашэр сомэ минищым ащехъурэп. Ащ ны-тыхэр егъэразэх. Арышъ, еджапlэ пэпчъ мы Іофым хэкlыпlэ ежь-ежьырэу къыфигъотыгъзу, етlупщыгъзу илъэсыкlэ еджэгъум зыфегъэхьазыры.

СИХЪУ Гощнагъу.

Сурэтхэр Іэшъынэ Аслъан республикэ гимназием къыщытырихыгъэх.

ЧІЫПІЭ ХЭДЗЫНХЭР

Зэнэкъокъуныгъэшхо центи 5-м къыщымык! у къы- дэхыгъэным фэбэнэшт. А гъу- налкъэр зыубытыгъэхэр ары

Зы мафэм тефэу тыдэкіи хэдзынхэр ащызэхащэщт-хэу зыгъэнэфэрэ федеральнэ хэбзэгъэуцугъэм ишапхъэхэм атегъэпсыкіыгъэу, Урысые Федерацием ичіыпіэ пстэуми 2013-рэ илъэсым іоныгъом и 8-м, ятіонэрэ тхьаумафэм, хэдзынхэр ащыкіощтых. Субъектхэм яхэбзэгъэуцу къулыкъухэм, чіыпіэ ліыкіо къулыкъухэм ядепутатхэу, хадзырэ іэнатіэ зезыхьэхэу зипіалъэ икіыхэрэм ачіыпіэ ихьащтхэр ціыфхэм хадзыщтых. Мы шіыкіэм тегъэпсыкіыгъэу Адыгэ Республикэм икъалэхэм, ирайонхэм хэдзынхэр ащыкіощтых. Къалэу Мыекъуапэ инароднэ депутатхэм я Совет хэтыщт депутатхэм яхэдзынхэр зэхэщэгъэнхэм зэрэфэхьазырхэр зэдгъашіэ тшіоигъоу хэдзынхэмкіз чіыпіз комиссием итхьаматэу Татьяна Ларинам тыіукіагъ.

Ащ къызэрэтфиІотагъэмкІэ, мыгъэ апэрэу народнэ депутатхэм яхэдзынхэр Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм ыштэгъэ хэбзэгьэуцугьэм ыгьэнэфэрэ шэпхъакІэхэм, нэмыкІэу къэпІон хъумэ, зэхэгъэкІухьэгъэ шІыкІэм тегъэпсыкІыгъэу зэхащэ. Ыпэкіэ зы мандат зиіэ хэдзыпІэ кой 30-у Мыекъуапэ щызэхэщагьэхэм атегьэпсыкІыгьэу народнэ депутатхэр хадзыщтыгъэхэмэ, джы мандат 30-р нэмыкі шіыкіэм тетэу гощыгьэ. Зы мандат зиІэ кои 10-у зэхэщагьэхэм депутат зырыз ыкІи политическэ партиехэм къагъэлъэгъогъэ спискэхэм атегъэпсыкlыгъэу зы хэдзыпlэ кой зэикlым иlэ мандат 20-м партиехэм ялlыкlохэр ащызэнэкъокъущтых. Зы мандат зиlэ кои 10-м щызэнэкъокъущтхэу кандидати 103-рэ хэдзэкlо комиссием ытхыгъ. Ахэм ахэтых ежь-ежьырэу зыкъэзыгъэлъэгъуагъэхэри, хэдзэкlо объединениехэм къагъэлъэгъуагъэхэри.

Хэдзынхэмкіэ чіыпіэ комиссием итхьаматэ къызэриіуагъэмкіэ, политическэ партие 20 хэдзынхэм ахэлажьэ ыкіи ахэм яспискэхэр атхыгъэх. Ахэм зэкіэмкіи кандидат 353-рэ къагъэльэгъуагъ. Политическэ партие пэпчъ хэдзынхэм ахэлэжьэгъэ хэдзакіохэм амакъэхэм япро-

центи 5-м къыщымыкізу къыдэхыгъэным фэбэнэщт. А гъунапкъэр зыубытыгъэхэр ары ныіэп мандатхэр гощыгъэнхэм хэлэжьэн зылъэкіыщтхэр. Ащ лъымыіэсыгъэхэм хьаулыеу къин зэрагъэлъэгъужьыгъэу къычіэкіыщт. Ежьхэми ар зыдашіэжьыщтын, ау акіуачіэ ауплъэкіу, апсыхьэ ашіоигъокіэ енэгуягьо.

Политическэ партиехэм яспискэхэу къытагъэлъэгъугъэхэм ахэтхэм янахьыбэм ыпэкІэ ацІэ зэхэтхэу къыхэкІыгьэп. КъэшІэгъуае ахэм гъэдэІон ІофшІэныр зэрэзэхащэщтыр ыкІи хэдзакІохэр зылъакъудыинхэ зэралъэкІыщт шІыкІэр. Арэу щытми, ыпэкІэ зыцІэ зэхамыхыгъэ партиехэм хэдзынхэм гъэхъагъэ къащагъэлъэгъоныр къызышІогъэшІыгъуаеу щыт. Бэрэ зыцІэ зэхэтхыгьэу ыкІи тызэсэжьыгъэхэм ащыщых КПРФ-р, «Единэ Россиер», ЛДПР-р, «Справедливая Россия», «Патриоты России» зыфиlохэрэр. Сыдэу щытми, хэдзакІохэм амакъэхэм япроценти 5-м нэсэу зыхьыгъэхэр депутат мандатхэр гощыгъэнхэм хэлажьэхэзэ, политическэ партие пэпчъ макъэу ыхьыгьэм тегьэпсыкІыгьэу мандатхэр ІукІэщтых, нэужым партие кіоціым ахэр щагощыщтых. Тэ къызэрэтшошырэмкіэ. пстэуми анахь гъэшІэгъонэу шытыр депутат мандат 30-р къыдэхыгъэным нэбгырэ 456-рэ

зэрэхэлажьэрэр, ахэм азыфагу зэнэкъокъур пхъашэу щыкlон зэрилъэкlыщтыр ары.

- Хэбзэгъэуцугъэм зэригъэнафэрэм тетэу, затхыгъэхэ мафэм къыщыублагъэу зы мандат зиІэ хэдзыпІэ койхэм закъыщызыгъэлъэгьогъэ кандидатхэми политическэ партиединешфо новедел онидеж имех рагъэжьэн фитых, — elo Татьяна Ларинам.— Къэбарлъыгъэlэс амалхэр агъэфедэхэзэ кандидатхэм ягухэльхэр хэдзакІохэм алъагъэ і эсынхэ фитхэу хъугъэ шышъхьэІум и 10-м. Ащ пае нахь пасэу пхъэдзыр зэхэтщэгъагъ. ГъэдэІон ІофшІэнымкІэ къызыфагъэфедэн алъэкІыщтыр къэлэ гъэзет закъор ары.

Хэдзынхэр зэрифэшъуашэм тетэу зэхэщэгъэнхэм зэрэфэхьазырхэм зыщыдгъэгъуазэзэ ціыфхэм амакъэхэр зыщатыщтхэ чіыпіэ пчъагъэу зэхащагъэм, ахэр къызыщызэіуахыгъэхэм, хэдзыпіэхэм якомиссиехэр зэрэзэхэщагъэхэм, нэмыкіхэм такізупчіагъ.

ТигущыІэгъу къызэриІуагъэмкІэ, Мыекъуапэ хэдзыпІэ 72-рэ щызэхащагъ. Ахэм ащыщхэу 69-р зэкІэри зэкІолІэхэрэ участкэх, 3-р ціыфхэр пІэлъэ гъэнэфагъэкІэ зыдэщыІэнхэу хъухэрэм, нэмыкІзу къэпІон хъумэ, сымэджэшхэм ащызэхэщэгъэщтых. Зэзэгъыныгъэ шІыкІэм тетэу дзэм къулыкъу щызыхыхэрэр ежьхэр зыщыпсэухэрэ чІыпІэхэм хэдзынхэм ащахэлэжьэщтых, хащыгъэу къулыкъур зыхыхэрэр хэдзынхэм

ахэлэжьэнхэу щытэп. ХэдзыпІэхэм якомиссиехэм ахэтыщтхэр илъэситф палъэ я ву бэмышІэу агъэнэфагъэх, апэрэу ахэр Мыекъуапэ ипащэ ихэдзынхэу щыІагъэхэм ахэлэжьагъэх, яІофшІэнкІэ дэгъоу зыкъагьэльэгьуагь. Арышь, а льэныкъомкіэ зи гумэкіыгъо щыіэп. -еІшфоІ , хеІша дехапыдеашпЯ ным фытегъэпсыхьагъэх, къин пымылъэу хэдзакІохэм амакъэхэр тыгъэнхэр зэхащэн алъэкіышт. Хэдзыпіэхэм янахьыбэр къалэм дэт еджапІэхэм ащызэхэщагьэх, ІофшІэпІэ зэфэшъхьафхэу Хьагъур Асфар зипэщэ «Мыекъопэхьалыгъугъэжъэ хъызмэтшІапІэм», Янэкъо Асхьад зипэщэ хьылъэзещэ автопредприятием афэдэхэм, нэмыкіхэм яіэшъхьэтетхэр Іэпы-Іэгъу къафэхъух, ыпкІэ аlамыхэу ахэм хэдзыпІэхэр къащызэ-Іуахых. Хэдзынхэм мэхьанэу яІэр зэкІэми къагурэІошъ, пэщэ пстэуми яшІуагъэ къагъакІо. КІэкІэу къэпІон хъумэ, зэхэщакІохэр хэдзынхэм афэхьазырых

Мыекъуапэ хэдзэкіо мин 300 фэдиз щатхыгъ. Къэшіэгъуае пстэури хэдзыпіэхэм якіоліэщтхэми, чаныгъэ къызыхагъафэзэ хэдзынхэм ахэлэжьэщтхэми. Арэу щытми, ухэлъыхъухьэзэ къызыхэпхын плъэкіыщт кандидатыбэмэ зыкъагъэлъэгъуагъэшъ, хэти иеплъыкіэхэм атегъэпсыкіыгъэу ымакъэ ытын ылъэкіыщт.

СЭХЪУТЭ Нурбый.

ХЭБЗЭГЪЭУЦУГЪЭХЭМ АГЪЭНЭФЭРЭ ШАПХЪЭХЭР

ЦІыфым иунэ римыгъэхьанхэ

Урысые Федерацием и Конституцие зэригъэнафэрэмкіэ, федеральнэ хэбзэгъэуцугъэм хъун зылъэкіыщтэу къыдилъытэхэрэмрэ хьыкумым ышіыгъэ унашъомрэ хэбгъэкіыжьхэмэ, бысымым иунэ хэт щыщи римыгъэхьан фит.

Мыщ дэжьым унэкІэ алъытэхэрэри хэбзэгьэуцугьэм егьэнафэх. Ахэм ахэхьэх цыфым иунэе чІылъэ унэр, фэтэрыр, хьакІэщым е общежитием щыщэу зэрысыр, дачэр, садлэжьыпІэ унэр, бытовкэр, нэмыкІ псэуалъэхэу цІыфыр щыпсэуным телъытагъэхэр. Ахэм ахэхьэх мэшіоку гьогухэм, электричествэ рыкІуапІэхэм апэблагъэхэу, джащ фэдэу чІычІэгъ байныгъэхэм алъыхъухэрэм, шэкІоным апае узыщыпсэун плъэкІыщт псэуалъэхэу агъэуцугъэхэри.

Зыщыпсэурэм хэт щыщи римыгъэхьаным ифитыныгъэ зиlэхэр бэджэнд зэзэгъыныгъэм, наймэм, субарендэм, поднаймэм, ордерым, мылъкур зэриунаер къэзыгъэнэфэрэ свидетельствэм атегъэпсыкlыгъэу зыщыпсэурэ унэр гъэфедэгъэным е иунаеу зэрэщытым яхьылlэгъэ документхэмкlэ фитыныгъэ зиlэр ары.

Унэм ихьагъэкІэ алъытэрэм

бзэдэжэшІэгьэ шІыкІзу ыгъэфедагьэм мэхьанэ иІэп. Унэм зэрихьагъэхэр зэІухыгъэ е шъэф шІыкІзн ылъэкІыщт, ащ щыпсэухэрэр е нэмыкІ цІыфхэр исынхэ е зи имысын ылъэкІыщт, занкІзу ихьанхэ е фэшІыкІз гъэпсыгъэ техническэ амалхэр агъэфедэхэзэ ыкІоцІ щыхъурэ-щышІэхэрэр зэрагъэшІэнхэ алъэкІыщт. А зэпстэур цІыфым иунэ хэбзэнчъэу ихьагъэхэкІз алъытэ.

ЦІыфым иунэ хымэхэр римыгьэхьанхэмкіэ фитыныгъэу иіэр укъуагъэ хъурэп Федеральнэ хэбзэгъэуцугъэу «Полицием ехьыліагъ» зыфиіоу номерэу 3-ФЗ зытетэу 2011-рэ илъэсым мэзаем и 7-м къыдэкіыгьэм, Урысые Федерацием и Уголовнэ-процессуальнэ кодекс, нэмыкі федеральнэ хэбзэгъэуцугъэхэм яшапхъэхэм зэрагъэнафэрэм тетэу ащ емыупчіыжьхэу иунэ зэрихьагъэхэр.

ГущыІэм пае, «Полицием ехьылІагь» зыфиІорэ хэбзэгьэуцугъэм ия 15-рэ статья зэригъэнафэрэмкІэ, Урысые Федерацием ихэбзэгьэуцугьэхэм агьэнэфэрэ шапхъэхэм атегьэпсыкІыгъэу цІыфым иунэ римыгъэхьанхэ зэрэфитыр укъуагъэ хъурэп полицием иІофышІэхэр ащ иунэе унэ, организациехэм яунэхэм зэрарыхьагьэхэр, джащ фэдэу: цІыфхэм ящыІэныгъэ, ямылъку къэухъумэгъэнхэ, обществэм къыхэхъухьэрэ бырсырхэм, ошІэ-дэмышІэ Іофыгъохэм апкъ къикІзу цІыфхэм ящынэгъончъагъэ е общественнэ щынэгъончъагъэр мыукъогъэным; бзэджэшІагъэ зэрахьагьэу зэгуцафэхэрэр къэубытыгьэным; бзэджэшІагьэ зэрямыгъэхьэгъэным фэшІ; тхьамыкІагьоу къэхъугъэм лъапсэу иІэр зэгъэшІэгъэным апае

ифэшъошэ Іофыгьохэр зэрахьэхэ зыхъукІэ.

Административнэ гъэт Іысыныр

Административнэ гъэт Іысын зытыралъхьэгъэ ц Іыфым фагъэнэфэрэ п Іалъэр ифэшъошэ ч Іып Іэхэм зэращихьырэ ш Іык Іэр нахьыпэм Урысые Федерацием и Правительствэ ыштэгъэ унашъом ыгъэнафэщтыгъ. Джы а ш Іык Іэр зэрихъок Іыгъ Федеральнэ хэбзэгъэуцугъэу «Административнэ гъэт Іысыным ип Іалъэ зэрарагъэхьырэ ш Іык Іэм ехьыл Іагъ» зыфи Іоу номерэу 67-ФЗ зытет у 2013-рэ илъэсым мэлылъфэгъум и 26-м къыдэк Іыгъэм.

Административнэ гъэтІысын зытыралъхьагъэхэм пшъэдэкІыжьыр зыщахьырэ чІыпІэхэр, агъэпщынагъэм фитыныгъэу иІэхэр, зыщаІыгъ чІыпІэм амалэу щырагъэгъотын фаехэр, нэмыкІ лъэныкъохэр хэбзэгъэуцугъэм егъэнафэх. Агъэпщынагъэм пшъэдэкІыжьыр зыщихьырэ чІыпІэм шапхъэхэм агъэнафэх.

ЦІыфым административнэ гъэтіысын тыралъхьагъэмэ, а піалъэр зэрежьагъэм ыкіи ар зыщаіыгъ чіыпіэм яхьыліэгъэ къэбархэр администрацием лъэтемытэу ащ иіахьылхэм алъигъэіэсын фае. Шапхъэхэм зэрагъэнафэрэмкіэ, зыщаіыгъыхэрэ чіыпіэм агъэтіысынхэу ращэліагъэхэр дактилоскопие ашіых, сурэт атырахы, къалъыхъух, япсауныгъэ ауплъэкіу ыкіи ищыкіагъэ хъумэ, емыупчіыжьхэу санитарнэ укъэбзын рашіыліэ.

АгъэтІысыгъэхэм полицием иІофышІэхэр ренэу алъэплъэх. Ащ пае агъэфедэнхэ алъэкІыщт аудио, видеотехникэр, электроннэ ыкІи нэмыкІ амалхэр.

АгъэтІысыгъэхэм фитыныгъабэ яІзу хэбзэгъэуцугъэм егъэнафэ: япчъагъэ хэти ыгъэнэфэн фимытэу, сыхьатитІум къыщымыкІэу очылхэм, 1 сыхьат палъэ и у и ахьылхэм зэгъогогъо alyкlэн фит; медицинэ ІэпыІэгъу рамыгъэгъотын, посылкэ, передачэ рамытын фитхэп; мафэ къэс щэгъогогьо агъэшхэн фае; мафэ къэс зы сыхьатым къыщымыкІэу къыкІухьан фит; чэщ-зымафэм такъикъ 15-м къыщымыкІэу, ежь ыуасэ ытызэ, телефонкІэ адэгущыІэн фит, джащ фэдэу нэмыкІ фитыныгъэхэри иІэх. АгъэтІысыгъэм техъон-кІэлъынхэр, зытетхэщт тхылъыпІэ, хьакъушыкъухэр, зызэритхьакІыщт, зызэрилъэк Іыщт пкъыгъохэр ІэкІагъэхьанхэ фае.

Джащ фэдэу хэбзэгьэуцугьэм хьыкум ыкІи прокурор уплъэкіунхэр ашіынхэ, ышъхьэ фимытыр зыщаlыгь чlыпlэм цlыфым амалэу щыриlэхэр уплъэкlугъэнхэ гухэлъым фэшІ Федеральнэ хэбзэгъэуцугъэу «Ашъхьэ фимытхэр зыщаІыгьхэ чІыпіэхэм ціыфым фитыныгъэу иІэхэр зэращарагьэгьотыхэрэм иобщественнэ уплъэкlун ехьылІагь» зыфиІоу номерэу 76-ФЗ зытетэу 2008-рэ илъэсым мэкъуогъум и 10-м къыдэкІыгъэм тегъэпсыкІыгъэу, общественнэ уплъэкІу комиссиехэм, ахэм ахэтхэм уплъэкlунхэр зэхащэнхэ фитхэу ыпшъэкІэ зыцІэ къыщетютьэ хэбзэгьэуцугьэм егьэ-

Мы хэбзэгъэуцугъэм ыгъэнэфэрэ шапхъэхэм такъытегущыlэзэ тыгу къэдгъэкlыжьмэ хъущт гъогурыкlоным ишапхъэхэр зыукъогъэ водительхэми, мысагъэу яlэм елъытыгъэу, административнэ гъэтlысын атыралъхьан алъэкlыщтэу нэмыкl хэбзэгъэуцугъэм зэригъэнафэрэр. Арышъ, а шапхъэхэр къылъымыlэсыщтхэу къызышlошlыхэрэм хэукъохэрэр къахэкlынхэ ылъэкlыщт.

ПшъэдэкІыжьыр егъэпхъашэ

Федеральнэ хэбзэгъэуцугъэу номерэу 177-ФЗ зытетэу 2013-рэ илъэсым бэдзэогъум и 2-м аштагъэм ыкlи а мазэм и 30-м кlуачlэ зиlэ хъугъэм Урысые Федерацием административнэ хэбзэукъоныгъэхэмкlэ и Кодекс ия 20.13-рэ статьяу «Агъэнэфэгъэ чlыпlэхэм е амыгъэнэфэгъэ чlыпlэхэм шапхъэхэр аукъохэзэ laшэкlэ зэращыохэрэм ехьылlагъ» зыфиlорэм зэхъокlыныгъэхэр фишыгъэх.

КІатхыкіыжыгъэ статьям къызэрэщиюрэмкіэ, агъэнэфэгъэ чіыпіэхэм шапхъэхэр ыукъохэзэ іашэкіэ ащыуагъэм сомэ мини 3-м къыщыублагъзу 5-м нэсэу административнэ тазыр тыралъхьэ ыкіи іашэмрэ ащ игъусэ щэхэмрэ ціыфым іахьынхэ фитых.

Ащ нахь пхъашэу агъэпсыгъ псэупіэхэм е амыгъэнэфэгъэ нэмыкі чіыпіэхэм іашэкіэ ащыуагъэм пшъэдэкіыжьэу рагъэхьырэр. Ащ фэдэ зекіуакіз зезыхьагъэм сомэ мин 40-м къыщыублагъэу 50-м нэсэу административнэ тазыр тыралъхьэ, іашэри щэхэри іахых е илъэсрэ ныкъорэм къыщыублагъэу илъэсищым нэсырэ піальэм іашэ къыщэфын, щигъэльын е къыщэфын ыкіи зэрихьан фимытэу агъэпщынэ.

Псэупіэхэм е амыгъэнэфэгъэ нэмыкі чіыпіэхэм купэу зэхэтхэу ащыуагъэхэм е ешъуагъэу ащыуагъэм сомэ мин 50-м къыщыублагъэу 100-м нэсэу административнэ тазыр тыралъхьэ, іашэри щэхэри іахых е илъэсищым къыкіоці іашэ къыщэфын ыкіи щигъэлъын е къыщэфын ыкіи зэрихьан фимытэу ашіы.

КъэтымыІожьми зэкІэми зэхахыгъэщтын мы шапхъэхэр гъэнэфэгъэнхэм лъапсэ фэхъугъэр. Аужырэ лъэхъаным гупчэ телевидениемкІэ Іаджри къатыгъ Кавказым щыщ лъэпкъхэр Москва щыохэу къызэрэхэкlыгъэм, ащ фэдэ зекlуакlэм къэлэдэсхэр зэримыгъэразэхэрэм яхьылІэгьэ къэбархэр. Джы шапхъэхэм зэрагъэнафэрэмкіэ, нысэщэ джэгухэр хэгъэкlыхи, хьэхэм, къолэбзыухэм, нэмыкІхэм къуаджэхэм шхончкІэ ащяохэу къызэрэхэкІыщтыгьэри зыщагьэгьупшэн фаеу хъугьэ. ТыгъуакІо къыокІугьэу, «сэгьэчениш «ениш «ениш «ениш» «ениш» оягъэми, уагъэпщынэн алъэкІыщт. ЗэрэхъурэмкІэ, бгъэфедэн уфимытмэ, уиунэ шхонч имыгъэлъыныр нахьышly.

> Зыгъэхьазырыгъэр СЭХЪУТЭ Нурбый.

ПсынкІ у къаубыты гъэх

Адыгэ Республикэм хэгъэгу кloцl loфхэмкlэ и Министерствэ къызэритырэмкlэ, шышъхьэlум и 5-м къыщегъэжьагъэу и 11-м нэс республикэм бзэджэшlэгъэ 78-рэ щызэрахьагъ. Ахэр — хъункlэн бзэджэшlагъэу 3, цlыфым шъобж хьылъэхэр тыращагъэ-хэу 1, тыгъуагъэхэу 25-рэ, гъэпцlагъэ зыхэлъ бзэджэшlэгъэ 14, машинэр рафыжьагъэу 3, экономикэм ылъэныкъокlэ бзэджэшlэгъи 9, нэмыкlхэри. Республикэм щыпсэухэрэм гъогогъуи 5-рэ наркотикхэр къахахыгъэх. Бзэджэшlагъэ зезыхьэгъэ нэбгырэ 74-рэ хэбзэухъумэкlo къулыкъухэм агъэунэфыгъ, зэхафыгъэр процент 91-м ехъу.

Блэкlыгъэ тхьамафэм Адыгеим игъогухэм хъугъэ-шlэгъи 8 къатехъухьагъэу гъогу-патруль къулыкъум ыгъэунэфыгъ. Ахэм зы нэбгырэ ахэкlодагъ, нэбгыри 8-мэ шъобжхэр атещагъэхэ хъугъэ. Ешъуагъэу рулым кlэрысхэу водитель 63-рэ къаубытыгъ.

Къуаджэу Кощхьаблэ щыщ бзылъфыгъэм итучанэу къутырэу Тамбовскэм дэтым амыгъэунэфыгъэ бзэджашІэхэр етыгъуагъэх. УФ-м хэгъэгу кіоці Іофхэмкіэ и Министерствэ иотделэу Джэджэ районым щыІэм мы бзэджэшІагъэр зэхифынэу бзылъфыгъэм зыфигъэзагъ.

Ащ къызэриlуагъэмкlэ, шышъхьэlум и 4-м, чэщым, дэпкъыр пхыраути бзэджашlэхэр тучаным чlэхьагъэх ыкlи шъон пытэхэр, тутыныр, гъомылапхъэхэр чlатыгъукlыгъэх. Хъугъэ-шlагъэр къыз-

щыхъугъэ чІыпІэм следственнэ-оперативнэ купыр псынкІэу къэсыгъ. Уголовнэ лънхъоным икъулыкъушІэхэмрэ полицием иучастковэ уполномоченнэхэмрэ зэхащэгьэ Іофтхьабзэхэм яшІуагъэкІэ сыхьат заулэ тешІагъэу бзэджэшІагъэр зезыхьагъэу зэгуцафэхэрэр агъэунэфынхэ алъэкІыгъ. Нэбгырищыри Джэджэ районым щыпсэухэу къычІэкІыгъ, илъэс 15-м къыщегъэжьагъэу 25-м нэс аныбжь. Мы мэфэ дэдэм кІэлэ ныбжыкІэхэр къаубытыгъэх, ашІагьэми ахэр еуцолІэжьыгьэх. Нэужым яунэхэр къызалъыхъухэм, тучаным чатыгъуквыгъэхэм ащыщхэр къарагъотэжьыгъэх. Уголовнэ Іоф къызэІуахыгъ, зэхэфынхэр макІох.

ШышъхьэІум и 10-м пчэдыжьым сыхьатыр 4.00-м адэжь Мыекъопэ къэлэ сымэджэщым иІофышІэ УФ-м хэгъэгу кІоцІ ІофхэмкІэ и Министерствэ и

Мыекъопэ отдел зыкъыфигъэзагъ. Ащ къызэриІуагъэмкІэ, тикъэлэ шъхьаІэ щыпсэоу илъэс 75-рэ зыныбжь хъулъфыгъэр сымэджэщым къащагъ. Пенсионерым къехъулІагъэм медицинэм иІофышІэхэр щигъэгъозагъэх. Мыекъуапэ иурам горэм зыныбжь хэкІотэгъэ хъулъфыгъэр рыкІозэ, амыгъэунэфыгъэ бзэджашІэр къыкІахьи, ышъхьэ къеуагъ ыкІи ахъщэрэ фэтэр ІункІыбзэхэмрэ зэрылъыгъэхэ Іалъмэкъыр ІэкІитхъи, хэхьажьыгъ.

Хъугъэ-шlагъэр къызщыхъугъэ чlыпlэм хэбзэухъумэкlо къулыкъухэр къэсыгъэх, цlыфэу ащ рихьылlагъэхэр къагъотыгъэх ыкlи ахэм яшlуагъэкlэ бзэджашlэм итеплъэ зыфэдэр агъэунэфыгъ. Охътабэ темышlэу полицейскэхэм ащ ихьащыр хъулъфыгъэр урамым тетэу алъэгъугъ ыкlи ар къаубытыгъ. Уплъэкlунхэм къызэрагъэлъэгъуагъэмкlэ, мы хъулъфыгъэр ары бзэджэшlагъэр зезыхъагъэр. Ар Джэджэ районым щыщ, илъэс 34-рэ ыныбжь. Мыщ епхыгъэу уголовнэ lоф къызэlуахыгъ.

оформатичествор — тибайныгъ форматичествор — ти

КъокІыпІэм щыпсэурэ льэпкъхэм яискусствэхэмкІэ Къэралыгъо музеим и Темыр-Кавказ къутамэу Адыгэ Республикэм шыІэм «Каспий икъушъхь» ыюу къэгъэлъэгъон къыщызэІуахыгъ. Дагъыстан джырэ уахътэм иискусствэ ар фэгъэхьыгъ. Живописым, графикэм, сурэттеххэм яюфшіагъэхэм, нэмыкіхэм уяпльызэ уагьэ-

ЦІыфыбэ къызэкІолІэгъэ зэхахьэр музеим идиректорэу Кушъу Нэфсэт пэублэ гущы-ІэкІэ къызэІуихыгь. Адыгэ Республикэм культурэмкІэ иминистрэ иапэрэ гуадзэу Нафиса Васильевам къэгъэлъэгъоныр льэпкъ зэфэшъхьафхэм ямэфэкІышхомэ аригъэпшагъ. Искусствэм ишІуагъэкІэ Дагъыстан нахь дэгъоу зэдгъэшІэн зэрэтлъэкІырэр, хьакІэу къытфэкІуагъэхэм яшэн-хабзэхэр сурэтхэм ІупкІэу къызэраІуатэрэр Н. Васильевам иеплъыкІэхэм къахигъэшыгъэх.

Адыгэ Республикэм исурэтышІхэм я Союз итхьаматэу Хъуажъ Рэмэзан Москва, Къыблэ шъолъырым, нэмыкІхэм ямузейхэм ащыlагь, къэгьэльэгьонэу зэплъыгьэр макіэп. Зэфэхьысыжьхэр Р. Хъуажъым ышІыхэзэ, Дагъыстан исурэтышІхэм ежьхэм яеу лъэгъо шъхьаф искусствэм зэрэщыпхыращырэр шІукІэ афилъэгъугъ.

Сыда къэзыгъэбаирэр?

«Апэрэ Галереер» зыфиюрэ къэгъэлъэгъоныр 1998-рэ илъэсым къыщыублагъэу зэхащэ. Ащ илъэтегъэуцо ыуж опытэу яІэ хъугъэр агъэфедэзэ, Дагъыстан икультурэ ыкІи иискусствэ зэхъокІыныгъэу афэхъурэр къыдалъытэзэ, узыгъэгьозэрэ зэхахьэхэр музейхэм, къэгъэлъэгъуапІэхэм ащырагъэкіокіых.

Джамиля Дагировар «Апэрэ Галереем» идиректор, Дагъыстан культурэмкІэ изаслуженнэ ІофышІ, республикэм исурэтышІхэм я Союз хэт. Ащ къызэриІуагъэмкІэ, къэгъэлъэгъоныр гощыгъэу зэрэгъэпсыгъэм нахь узыіэпещэ. Блэкіыгьэ уахътэмрэ непэрэ щыІэкІэпсэукІэмрэ уасэ афэпшІыным фэшІ тарихъым инэкІубгъохэм апэ зафэбгъэзэн фае.

Дагъыстан илъэпкъхэм лІэшІэгъухэм къакІоцІ искусствэу яІэ хъугъэр къаухъумэ. Культурэ баеу яІэм лІэужхэр зэрепхых. ХэдыкІыным, мыжъомрэ пхъэмрэ пкъыгъохэр ахэшІыкІыгъэнхэм, архитектурэм пыщагъэхэм, нэмыкІхэм тарихъым ухащэ. Ижъырэ Іэпэщысэхэм непэ уасэу аратырэр -неши мысяпест дедишестестив хабзэхэр къаухъумэхэзэ, непэрэ мафэм диштэу псэухэзэ, неущрэ щыІакІэм къырыкІон

ДАГЪЫСТАН ТЫГЪЭУ къытфепсы

ылъэкІыщтым егупшысэхэшъ

Даргинхэм яхэдыкІынхэм, агъэдэхэрэ искусствэм ешlушІэнхэ зэралъэкІырэм уагъэгупшысэ. Мастэр, Іуданэр, шэкІыр къапштэхэ пшІоигьоу уахътэ къыуагъэкІу. Шъо зэфэшъхьафхэр зэрагьэкІухэзэ зэрагъэфедэхэрэм къыхэпхырэр макіэп. Ліэшіэгъухэр искусствэмкіэ нахь зэпэблагьэ ашіых. Данэм изакъоп лъэпкъ тарихъым ухэзыщэрэр. Республикэр къэзыуцухьэрэ дунаим идэхагъэ, къушъхьэхэр нэгум къыкІагьэуцох. Архитектурэм уасэ фэпшіызэ, пкъыгьо ціыкіу-шъокІухэу плъытэхэрэм тарихъ гупшысэр къапкъырэкІы. Раисат Исмаиловам, Джавгарат Монаковам, Джамиля Дагировам, нэмыкІхэм якъэгъэлъэгъонхэр «Апэрэ Галереем» илъэс зэфэшъхьафхэм щыкІуагъэх.

Сурэтхэр тезыхыхэрэм яІофшІагьэ къэзыгьэдахэрэр искусствэм купкіэу иіэм лъыіэсыхэ ашІоигъоу зэрэлъыхъохэрэр ары. Щамиль Гаджидаевым пшъашъэхэмрэ кІэлэцІыкІухэмрэ атырихыгъэ сурэтхэр къыбдэгущыІэхэрэм фэдэх. Камиль Чутуевым исурэтхэр чІыпІабэм къащагъэлъэгъуагъэх. Компьютернэ графикэм имэхьани музеим щыолъэгъу. Дагъыстан пшъашъэхэм ясурэтхэр зэкlужьэу гъэпсыгьэх. Лъэпкъ шіэжь гупшысэр зэрахэлъым, шэн-хабзэхэр къызэраlуатэрэм къэгъэлъэгъоным псэ къыпегъакіэ, къегъэбаи.

Уахътэр къызэраІуатэрэр

СурэтышІ пэпчъ лъэпкъ гупшысэр зыдиІыгъэу искусствэм ухещэ, уахътэу къызытегущыІэрэр гукІэ къытлъигъэ-Іэсы шІоигъу. Фатима Гаджибековам бзылъфыгъэ сурэтхэр ышІыгьэх, нэбгырэ пэпчъ иобраз къызэlуехы. Василий Колесниковым ным исурэт къегъэлъагъо. Уянэ уфэзэщыгъэмэ, удэгущыІэ пшІоигъомэ е зыгорэкІэ уеупчІыжьынэу уфаемэ, ным исурэт уеплъызэ гупшысэ макІэп шъхьэм къихьэрэр. Галина Конопацкаям исурэт ижъырэ лъэхъаным фэгъэхьыгъэу плъытэщтми, гъэшІэгъонэу гъэпсыгъэ. КІалэр шым тес, гьогу хьыльэхэр къызэринэкІыхэзэ пшъашъэр ехьы.

Муса Гайворонскэм «Уахътэм иухъумакlу» ыloу сурэтэу ышІыгъэр гум къигущыІыкІырэ къодыеп. Тыкъэзыуцухьэрэ дунаим, бзылъфыгъэр зэрэхъэрэм, нэмыкІхэм къатегущы-Іэ. Бзылъфыгъэм уахътэм хилъагъорэр, тарихъым иилъэсхэр зэрипхыхэзэ, ихэдыкІын егъэпсы.

ЕплъыкІэхэр

Адыгеим и Къэралыгъо шІухьафтын къызыфагьэшъошэгьэхэ сурэтышІ-модельерэу СтІашъу Юрэрэ сурэтышІзу Гъогунэкъо Мухьарбыйрэ къэгьэлъэгъоныр лъэшэу агу рихьыгъэу къытаlуагъ. Лъэпкъ гупшысэр Іупкі эу сурэтышіхэм къаіуатэу

Шэныгъэлэжьхэу Шъхьаплъэкъо ГъучІыпсэ, Сусана Макеровам, сурэтышІэу Къуанэ Аслъан, Іофшіэным иветеранэу ЕхъулІэ Аслъанчэрые, Урысыем изаслуженнэ артистэу, Адыгеим инароднэ артистэу Пэрэныкъо Чэтибэ, Адыгеим искусствэхэмкІэ изаслуженнэ ІофышІэшхоу Шъхьаплъэкъо Къэсэй, Урысыем итхакІомэ я Союз хэтэу Хъурмэ Хъусенэ, музеим иІофышІэу Сулейман Фатимэ, нэмыкІхэм Дагъыстан исурэтышІхэр яреспубликэ, хэгъэгоу зыщыпсэухэрэм зэрэфэусэхэрэр, льэпкь искусствэр зэраlэтырэр къытаlуагъ.

– Илъэс 20 хъугъэу Москва хэкум икъалэу Лыткаринэ сыщэпсэу, искусствэр сикІас, — къеІуатэ Анастасия Цмокаловам. — ХьакІэу сиІахьылхэм адэжь сыкъэкІуагъ. Музеим щыслъэгъугъэр сщыгъупшэжьыщтэп. Лъэпкъ культурэр сурэтышІхэм дахэу къагъэлъагъо. Сэ Москва е нэмык! къэлэшхохэр къэсыубынхэм пае къасІорэп. Шъыпкъэр, сыгу илъыр гъэзетеджэмэ тэрэзэу зэхашІыкІынэу сыфай. «Кавказ лъэпкъ нэгу зиlэхэр» aloзэ гущыІэ дысхэр, «дыджэу» гъэпсыгъэхэу къаlоу бэрэ зэхэсэхы. Кавказ ис лъэпкъхэр зыфэдэхэр ашІэнэу фаехэмэ, къэрэкІохи, мыщ фэдэ къэгъэлъэгьонхэм ярэпльых. Искусствэм цыфхэр зэрэзэфищэхэрэр зальэгьукіэ, ягупшысакіэ зэблахъушт.

Анастасия Цмокаловар сурэтышІ-модельер цІэрыІоу СтІашъу Юрэ ышІыгъэ адыгэ шъуашэхэм, лъэпкъ тхыпхъэхэм, мамырныгъэм игъэпытэн фэгъэхьыгъэ Іэпэшысэхэм игуапэу яплъыгъ. Такъикъ заулэ музеим щигъэкІон имурадэу къычІэхьэгъагъэми, сыхьатыр зэрэхъугъэр зыфэдизым зыщигъэгъозэнэу фэегъахэп. ИшІэныгьэ хигьэхъуагьэу, игушъхьэлэжьыгъэ зыкъиІэтыгъэу, Москва хэкум ыгъэзэжьмэ къэбар гъэшІэгъонхэр къафиІотэнхэм фэхьазырэу нэшlукlэ къытэплъыгъ...

Дагъыстан икъэгъэлъэгъонхэм республикэр нэгум къыкІагъэуцо, лъэпкъхэр зэфашэх. Искусствэ баир тыгъэу къытфепсы. гуфэбэныгьэу къытхилъхьэрэм тыкъегьэфабэ. Адыгэ Республикэм иискусствэ ащ едгъапшэзэ, дунаим нахьышІоу зэрэщядгъэшІэщтым тегупшысэ.

лъэгъоным къыщытырихыгъэх.

ЕМТІЫЛЪ Нурбый. Сурэтхэр авторым къэгъэ-

ТАРИХЪЫМ ИНЭКІУБГЪОХЭР

Курскэ заом икъежьэгъум ехъулізу (1943-рэ илъэ-сым бэдзэогъум и 10-м) американскэ генералэу Эйзенхауэр зипэщэ союзнэ дзэхэр Сицилием итемыр къыщитіысыкіыхэу фежьэгъагъэх.

Ащ ишіуагъэкіэ Германием икъотэгъоу Италием утын лъэш рахыгъагъ. Италием иправительствакізу хабзэр къыдэзыхыгъэм 1943-рэ илъэсым чъэпыогъум и 13-м Германием зао ришіыліэщтэу къыіогъагъ.

Хэгъэунэфыкlыгъэн фае Курскэ заом зыфагъэхьазырзэ Советскэ Союзым и Уlэшыгъэ Кlуачlэхэм фашистскэ Германием идзэ анахь лъэшхэр къызэрэзылъикъудыигъагъэхэр ыкlи ащ ишlуагъэкlэ англо-американскэ дзэхэм Средиземнэ хым, хыгъэхъунэу Сицилием зэо lофымкlэ нахь амалышlухэр щыряlэхэ зэрэхъугъагъэр.

Тыгу къэдгъэкlыжьын тлъэкlыщт Курскэ заом нэшанэу хэлъыгъэр. Къалэу Орел икъыблэ ыкlи Белгород итемыр лъэныкъохэм ащыкlогъэ заохэм къагъэлъэгъуагъ вермахт иштабхэм ащагъэхьазырыгъэ «стратегием» советскэ дзэхэм чъыlэшхор яlэпыlэгъушlоу, кlымафэм нэмыкl лъэхъанэ ахэр ыпэкlэ лъыкlотэнхэ, пыим жэхэхьанхэ амылъэкlыщтэу зэригъэнафэщтыгъэмкlэ лъэшэу

Сталиным зыкъигъэлъэгъуагъэп. Ау ыш шоигъуагъ США-мрэ Англиемрэ шъхьафит хъужьыгъэ апэрэ хэгъэгур агъэюрыш шык штау зэрагъэнэфэрэ шык шором ирэшъошэ чып с СССР-м щиубытын зэрэфаем Сталиныр ехъырэхъышэщтыгъэп. Великобританием, США-м, СССР-м

лием зэхъокІыныгъэхэр щышІыгъэнхэ фаеу игъо афилъэгъугъагъ. А илъэсым ичъэпыогъу Москва къэкІогьагь США-м финансхэмкІэ иминистрэу Дональд Нильсон. Ар Сталинымрэ Молотовымрэ рагъэблэгъагъ, зэдэгущыІэгъу зэдыряІагъ. Америкэм иэкономикэ хэхъоныгъэшІухэр зэришІыхэрэр, заор заухкІэ ащи нахь лъэшэу хагъэхъон зэралъэкІыщтыр Д. Нильсон къыІуагъ. А лъэхъаным Урысыер индустриальнэ ыкІи мэкъумэщ продукцием зэрафэныкъор агу къыгъэк ыжьыгъ. Хэгъэгум ипащэхэм а еплъыкІэм дырагъэштагъ. Сталиным къыштагъ СССР-р анахь зыфэныкъо продукцие лъэпкъхэр зытетхэгьэхэ тхыльыпІэр. США-м чІыфэ къаритын зэриамалыр, бгъуитІум зэдызэхащэщт комиссием мылъкоу дык детременти дизыр ыгъэнэфэн зэрилъэк Іыщтыр американскэ ліыкіом агу къыгъэкІыжьыгъ.

1944-рэ илъэсым игъэтхапэ Москварэ Римрэ дипломатическэ лыкІохэмкІэ зэхъожьыгьэх. А политическэ хъугьэшІагъэм англо-американскэ лъэныкъор къыгъэгумэкІыгъ. Сыда Москва Бадольо фитыныгъэ иІэу зыкІилъытагъэр? Американскэ лъэныкъор Бадольо пхъашэу ичіыпіэ рагъэуцожьынэу пыхьэгьагь. Союзнэ комиссиемкІэ къикІызэ Москва зекіон фаеу ащ ылъытэщтыгъ. Джащ фэдэу къохьэпІэ къотэгъухэр Москва къеджагъэх бгъуитІу правительствэ зэзэгыныгыр щигызыенышь, Совещательнэ комитетымкІэ къикІызэ итальянскэ правительствэм зэпхыныгъэхэр дигъэпсынхэ фаеу. А лъэхъаным ашІэщтыгъ, джы тэри дэгъоу ар къыдгурыІуагъ, советскэ дипломатхэмрэ генералхэмрэ къохьапІэм къызэрэщырамыдзэщтыгъэхэм къыхэкІэу чІыпІэ къин зэрифэгъагъэхэр. Арэу щыт нахь мышІэми, дипломатическэ лъэныкъомкІэ къикІыхэзэ Италием икъиныгъохэм ахэхьанхэ гухэлъ зэрэзыдамы Іыгъыр Молотовым Гарриман гурыгъэІогъэн фаеу ылъытэгъагъ.

Нэмыц дзэ кlуачlэхэм япроцент 80 фэдизым изакъоу езаозэ идзэ кlочlэ лъэшхэр зегъэфедэхэ уж Советскэ Урысыер заом ыпэкlэ иlэгъэ

къэралыгьо гъунапкъэхэм алъы-Ізсыжьэу ыублэгъагъ. Щылэ мазэм и 4-м тидзэхэр Польшэм икъэралыгьо гъунапкъэ, мэлылъфэгъум и 2-м — Румынием игъунапкъэ якіоліэгъагъэх. Джащыгъур ары 1943-рэ илъэсым Европэм ятіонэрэ фронтыр къыщызэјуахыщтэу ајуи ягущыіэ епціыжьыгъэхэ къохьэпіэ къотэгъухэм Италием епхыгъэ политикэ Іофыгъохэм Урысыер ахамыгъэлэжьэщтэу зырахъухьэгъагъэр.

Іо хэмыльэу Италием зыкъегъэтыгъэным СССР-р хэлэжьэным зэрэфэбанэрэм Рузвельт еплъыкІэ гъэнэфагъэ фыриІагъ. Орловскэ-Курскэ дугам ыуж гьочІэгьым чыжьэу нэфынэ къыщыльэгьуагьэу ыльытэзэ Советскэ Союзым коалицием нахь пытэу зыкъыщигъэлъэгъон, ыужкІэ нахь къэралыгъо лъэшэу зигъэпсын гухэлъ зыдиІыгъэу ащ ылъытэщтыгь. 1943-рэ илъэсым игъэмафэ ятІонэрэ фронтыр къызэlухыгъэным ипlалъэ джыри зы илъэскІэ зэкІахьащтэу загъэнэфэгъэ лъэхъаным ыпшъэкІэ къыщытІогьэ еплъыкІэу Рузвельт иІагъэм икІэгъэблакІоу Черчиль зэрэщытыгъэм уехъырэхъышэжьынэу

щытыгъэп. Заом ианахь къиныгъошхохэр зэшlуихыгъэхэ нахь мышІэми, заом ыуж Іофхэр зэрэгъэпсыгъэщтхэр американцэедэфк едмехначилна едмех тетэу зыщызэшІуахырэ дипломатическэ зэдэгущыІэнхэм СССР-р зэрахэмылажьэрэм советскэ лъэныкъор зэримыгъэразэрэр Рузвельт нахьыбэрэ зэхишІэштыгь. Джыри зы Іофыгьо къин къэтэджыгъ. Лендлизым тегъэпсыкІыгъэ Іэпы-Іэгьоу къатыщтыгьэр 1943-рэ илъэсым къызэрагъэуцугъэм СССР-м икъотэгъухэм цыхьэмышІыныгъэу афыриІэм хигъахъощтыгъ. Москва къыгуры-Іощтыгъ Урысыер нахь кІочІаджэ хъу къэс американцэхэмрэ англичанхэмрэ нахь ягуапэу зэрэщытыр.

Джащыгъум, Курскэ заом игъэхьазырыгъом, лъэныкъуищмэ язэпхыныгъэхэм мэхапіэ зэрафэхъугъэр ыужкіэ нахь къэнэфэжьыгъагъ. Америкэм щыіэгъэ посолэу Литвиновыр къызэращэжьыгъэм ыкіи Сталиныр Рузвельт Іумыкіэщтэу

зэриlуагъэм нафэ къашlыщтыгъ Москва ыгу зэращыкlыгъэр. Ыпэкlэ чыжьэу плъэрэ гухэлъхэр агъэнафэхэ зэхъум Вашингтонрэ Лондонрэ хэукъоныгъэхэр ашlыгъэх. Советскэ Союзым идзэхэм ежь икъэралыгъо гъунапкъэхэм щапэгъокlыгъэныр Рузвельти Черчили политикэ лъэныкъомкlэ нахь зыдегъэштэгъошlоу алъытэщтыгъ. Икъэралыгъо гъунапкъэхэм ашlокlыни, СССР-м пыир ибы щызэхикъутэныр ахэм ашlошъ хъущтыгъэп.

1943-рэ илъэсым игъэмафэ, советскэ-американскэ зэфыщытыкІэхэр уагъэрэзэнэу зыщыщымытыгьэм, США-м ыкІуачІэ зыщыхигъахъощтыгъэм, Курскэ заор ышІызэ илъэпкъ къыгъэнэжьыным СССР-р зыщыфэбанэщтыгъэ лъэхъаным атомым епхыгьэ зэзэгьыныгьэ англо-американскэ лъэныкъом зэригъэпсыщтыгъэм зэкІэлъыкіокіэ гъэнэфагъэ зиіэ гупшысэхэр а зэкъотэгъухэм зэрэзэдыря агъэр нафэ къыш ыщтыгъ. 1944-рэ илъэсым игъэмафэ КъохьэпІэ Европэм дзэхэр ращэщтхэу бгъуитІум рахъухьэгъагъ. Итальянскэ кампанием игъунапкъэхэр агъэнэфэгъагъэх. Теубытагъэ хэлъэу къэпІон плъэкІыщт ЯтІонэрэ дунэе заом илъэхъанэ — Курскэ заом игъэхьазырын зыфежьэгьагьэхэм къыщыублагьэу, «зэо чъыІэри» къызэрежьэгъагъэр. Демократие шыlакlэр япсэукІэу зыкъэзыгъэлъагъощтыгъэ тикъотэгъугъэхэм ялъы тыгъэмэ, Советскэ Союзым изекІуакІэхэм нахьыбэу шъыпкъагъэ зэрахэлъыгъэр къэнэфагъ.

Курскэ заом къыфэгъэзэжьыгъэн хъумэ, къэlогъэн фае тидзэхэр Днепр зекlуалlэхэм Хэгъэгу зэошхом ыкlи ятlонэрэ дунэе заом къэгъэзэпlэ кlэкl зэрафэхъугъагъэр. Рузвельти Черчили 1943-рэ илъэсым ишышъхьэlу гитлеровскэ Германиер зэхэкъутэгъэнымкlэ Курскэ заом осэшхо ратыщтыгъ.

Заом илъэхъанэ джащ фэдэу КъохьапІэм щалъытэщтыгъ ыкІи гупшысэщтыгьэх. Ау заор заухым джа Черчиль дэдэм заом къэгъэзэпіэ кіэкі фэшІыгъэнымкІэ щытхъур зыдэжь щыІ у къыгъэлъэгъуагъэр Сталинградрэ Курскэрэ лІыхъужъныгъэ ащызезыхьагъэхэр арэп, англо-американскэ генералхэу ыкІи дзэкІолІхэу мэмехеІпыІ еІыми охшеньах ащызэуагъэхэр ары нахь. ГушыІэм пае. 1952-рэ ильэсым Черчиль мырэущтэу къыІуагь: «Эль-Аламейн дэжь щыкlогъэ заомрэ генералэу Эйзенхауэр идзэхэр Темыр Африкэм зэрэщитысыкІэгьэхэмрэ хэмытэу, ятІонэрэ дунэе заор, зэкІ пІоми хъунэу, Іофхэр бэрэ къызыщадэмыхъухэщтыгъэ заоу щытыгъ... А хъугъэ-шІэгъитІур ары заом кізух фэзышіыгьэхэр». Джащ тетэу Хэгьэгу зэошхом итарихъ зытемытым тетэу къатыным пыхьэщтыгьэх, ТекІоныгъэр тэ къыдэтымыхыгьэу къэзыгьэльагьо зышloигъохэр джыри щыІэх.

АЦУМЫЖЪ Казбек. Тарихъ шіэныгъэхэмкіэ доктор.

зэрэхэукъуагъэхэр, зэрэплъэ-хъугъэхэр, ежьхэм зэрашlомышlэу lофыр къызэрэчlэкlыжьыгъэр. А заом бгъуитlум алъэныкъокlэ къикlырэ дзэкlол! миллиони 4 хэлэжьагъ, топ ыкlи миномет мин 12, танк ыкlи ежь-ежьырэу зекlорэ топ мин 13-м ехъу, самолет ыкlи нэмык! Іэшэ лъэпкъыбэ щагъэфедагъ.

Зэкъотэгъухэм язэфыщытыкіэхэр зыфэдэр къэнэфэгъагъ 1943-рэ илъэсым ибэдзэогъу и 25-м фашист Советышхом Муссолини Іуищи, ащ ычіыпіэкіэ «Абиссини текіогъэ» маршалэу Пьетро Бадольо правительствэм итхьаматэу зегъэнафэм. Бадольо иліыкіохэр лъэтемытэу къохьэпіэ икъотэгъухэм адэжь ыгъэкіогъагъэх.

Муссолини зэрэгуащыгъэр Рузвельт игушгогьошхоу, 1943-рэ илъэсым бэдзэогъум и 28-м ихэгъэгу ицтыфхэм радиокта зафигъази къэгущытагъагъ. Игуапэу къыгогъагъ фашист блокым мэхапта ита зэрэхъугъэр, бзэджэшта режимыр Италием зэрэщызэхэтэкъуагъэр, Италием ихы флот союзникхэм ага илъы зэрэхъугъэр.

Икъотэгъухэм зэфыщытыкlэу адыриlэр зэщимыгъакъо шlоигъоу, Европэм ахэм щызэрахьэрэ lофыгъохэм апэшlуекloy ялыкіохэр зыхэхьэхэрэ военнэполитическэ комиссие зэхэщэгьэн фаеу ащ ыльытэщтыгь. Черчиль а предложением къезэгьыщтыгьэп, кьохьэпіэ іофхэм ахэхьанхэр имыщыкіагьэу ыльытэзэ. Ащ фэдэ зекіуакізу, зэдэмыштэныгьэу зэкьотэгьухэм азыфагу ильыгьэр бэ темышізу «зэо чъыіэм» къежьапіэ фэхьугь. Шышъхьэіум и 24-м Сталиным ариіуагъ ахэмыхьзу, ахэмыгущыізу, ау сыдми ыбгьукіэ щытэу альыпльэн ролым зэремызэгьырэр.

Бадольо шъэф зэзэгъэныгъэ дыря радольо шъэф зэзэгъэныгъэ дыря радольо и 3-м къохъэп зэкъотэгъухэм ядзэхэр итальянскэ «щазымэм» къыщитысыкыгъэх. Мыщ дэжьым Черчилърэ Рузвельтрэ зэдаштэгъагъ антигитлеровскэ коалицием ящэнэрэ гъусэу щыря радом коалицием ящэнэрэ гъусэу щыря Советскэ Союзыр зытекотъэ пый мэхъаджэм къырыкощтым хамыгъэгущы ралъыплъэрэ хэгъэгу ролыр къыфагъэшъошэщтэу.

1943-рэ илъэсым ишышъхьэ-Іурэ ишэкІогъурэ азыфагу къифэгъэ пІалъэм Политикэ-военнэ комиссие зэхэщэгъэным ехьылІэгъэ предложение заулэ Советскэ Союзым икъотэгъухэм апигъохыгъагъ ыкІи Ита-

Адыгэ макь

Сабыеу къэхъухэрэм къахэхъо

Теуцожь районым ЗАГС-м икъутамэу щыІэм ипащэу Ліыхъурэе Римэ къызэрэтиІуагъэмкІэ, тызхэт 2013-рэ илъэсым иапэрэ мэзихэу къызэтынэкІыгъэм районым ипсэупІэ 23-мэ къащыхъугъэу атхыгьэр сабый 90-рэ, зэтІуазэхэр къызфэхъугъэхэр унэгъуищ. Ахэм ащыщэу шъэожъыехэр — 41-рэ, пшъэшъэжъыехэр — 49-рэ. Къэхъугъэ кІэлэцІыкІухэм анахьыбэу цІэу афаусыгьэхэр: шъэожъыехэм Арсенхэр — щы, Дамирхэр — 3, Айдархэр — 2. Пшъэшъэжъыищмэ Аминакіэ, нэбгыритіумэ Даринэкіэ яджагъэх. Ау тэ тызэсэгъэхэ хъулъфыгъацІэхэу Умар, Асхьад, Сэлым, Мыхьамэт зыфэпіощтхэр къызэрэхафэхэрэр мэкіэ дэд.

Адэ а пчъагъэхэр гъэрекІо атхыгъагъэхэм сыдэу яхъулІэхэра? 2012-рэ илъэсым иапэрэ илъэсныкъо къэхъугъэр нахь мак! — нэбгырэ 74-рэ ны!эп: шъэожъыехэр — 41-рэ, пшъэшъэжъыехэр — 30. Зэтіуазэу къахэкіыгъагъэри зызакъу. Анахьыбэу цІэу афаусыгъагъэхэр: Дамирхэр — 3, Батырхэр — 3, Сэлымхэр — 3. Пшъэшъэжъыехэм анахь якІасэхэу афаусыгъэхэм ащышых Миланэр — 4, Динарэр — 3, Аринэр — 3. Анахь макізу, шъзожъые зырызхэм, Махьмуд, Эмиль, Анар, пшъэшъэжъыехэм — Сэтэнаекlэ, CaрэкІэ яджагъэх.

ТхьамыкІагьор лІэхэрэр къэхъухэрэм зэранахыйбэр ары. Тызхэт илъэсым иапэрэ мэзих, къызэрэтІогьахэу, нэбгырэ 90-рэ къызэхъум, а уахътэм къыкlоцІ нэбгыри 134-рэ лІагьэ. Хъулъфыгьэхэр

85-рэ. бзылъфыгъэхэр — 49-рэ. ТІэкІу нэмы эми гур къыдэзыщаеу зигугъу -ыстрани саспи сень установания и проборожения проборожен тыгьэмэ, мыгьэ зидунай зыхьожьыгьэхэр нахь макІэ зэрэхъугьэр ары. 2012-рэ илъэсым иапэрэ мэзих лІагъэр 152-рэ (хъулъфыгъэхэр — 95-рэ, бзылъфыгъэхэр — 57-рэ). Ар мыгъэрэ илъэсныкъом зидунай зыхъожьыгъэхэм нэбгырэ 18-кІэ анахьыб.

Тызхэт илъэсым имэзих къэзэрэшагъэхэр 41-рэ, зэгокІыжьыгъэр 7. ГъэрекІо а уахътэм къыкіоці нысэщэ джэгу зиіагъэхэр 63-рэ, зэгокІыжьыгъэхэр 14. ГъэрекІчи мыгъи зыцІэ зэблэзыхъчгъэхэр зэфэдиз — нэбгырэ хырых. Тызхэт илъэсым иапэрэ мэзих къэзэрэщагъэхэм ащыщэу апэрэу щыІэныгьэ гьогу зэдытехьагьэхэр 25-рэ, гьэрекІо а пчъагьэр 38-рэ хъущтыгъэ.

ІэкІыб къэралхэм къарыкІыгъэ цІыфхэри районым и ЗАГС къеуалІэх, ахэм -өт меспафенест екдех дехешвф-оlефя тэу афагъэцакІэх. КъызэтынэкІыгъэ илъэсныкъом Азербайджанрэ Украинэмрэ къарыкІыгъэхэ нэбгыритІумэ нысэщэ джэгухэр яІагьэх. Таджикистан, Тыркуем ыкІи Украинэм къарыкІыгъэхэм къафэхъугъэхэу сабыищ щатхыгъ. Узбекистан щыщ зы нэбгырэ щылагъ. Илъэс къэс ахэм афэдэ Іофыгьохэу ЗАГС-м щатхыхэрэм псынкІэу ахэхъо. Ащ фэшыхьат гъэрекІо Украинэм шыш нэбгырэ закъом нысэщэ джэгу зэриlагъэм ехъу зэрэщамытхыгъагъэр.

НЭХЭЕ Рэмэзан.

ЦІЫФЫМРЭ ГЪАШІЭМРЭ

Бын Іужъур гъэбэжъу

Устэкъо Юсыф Пщымафэ ыкъор Псэйтыку щапІугъ, иунасо кІэлиписы сандпилеіх от хъущтыгъэ. Непэ псаоу щыІэр нэбгырищ. Анахьыжъэу Мэдин апэрэхэм ащыщэу Хэгьэгу зэошхом кІогьагьэ, ильэс 22-рэ ыныбжьэу зыдэхъугьэр амышlэу 1943-рэ илъэсым заом щыкlодыгъ. Ядунай ахъожьыгъ Щэрифэ, Хьисэ, Рэщыдэ, Таибатэ, Рабихьат. Хьарун, Нурыет, Хъарыет — ахэр къытхэтых.

1949-рэ илъэсым тхьамыкІэгъошхо унагъом къыфэкІогъагъ — нэбгырибгъумэ янэу Къадырхъан игъонэмысэу идунай ыхъожьыгъ. ТымкІи, нынчъэу къэнэгъэ сабыйхэмкІи ар чІэнэгьэшхоу щытыгь. Унагьор зыпкъ итэу къызэтенэжьынымкІэ тым ишІуагъэу къэкІуагъэр гущыІэкІэ къэІогъуай. Къинышхом пэуцужьын ылъэкІынэу кІуачІэ къызыкъуихыгъ.

Юсыф акъылышхо зыхэлъ адыгэ гущыІэжъэу «Чыр цІынэзэ къауфэ, кlалэр цlыкlузэ агъасэ» зыфиюорэм имэхьанэ гурыющтыгъ. ГъэсэкІэ шІыкІэу ыгъэфедэщтыгъэхэм шІогъэшхо къатыгь: кlали пшъашъи lофшlэныр шІу алъэгъоу, цІыфышІухэу, шъыпкъэныгъи зэфагъи ахэпъхэу къэтэджыгъэх, щыІэныгъэм хэхьагъэх.

 Тятэ ціыфышіу дэдагъ, ащ дакіоу пхъэшагъ, — ыгу къэкіыжьы Хьарунэ. — Ащ умышІахэу хэукъоныгъэ горэ пшІыгъэмэ, къыпфигъэгъущтыгъэ — хэмыукъорэ щыІэп ны-Іа. Хэукъоныгьэу пшІыгьэр зыфэдэр къыбгуригьэ ожьыштыгьэ, ыужыкІэ ащ фэдэ умышІэжьыным уфигъасэштыгъэ. Шэн дэгъоу хэлъхэр тэ, сабыйхэм, къытхилъхьэщтыгъэх.

Юсыф лъэшэу ынаІэ зытетыжьыгь: кlалэхэр зэрэльыпльэхэрэр, щысэ зэрэтырахырэр ышІэщтыгьэ. Тыр тарихъым изэгъэшІэн пылъыгъ, бэ къыІотэнэу ышІэщтыгъэр, Іэзэгъу уцхэр ышІэщтыгъэх, Іазэщтыгъ, ефэндыгъ. Хьарунэ тым илъагъо рыкІуагь, анахьэу зыпыльыгьэр кІуачІэкІэ Іоф ышІэныр ары. Тым фэраз чІыгум шІулъэгъу фыријзу јоф ышјэнзу, ціыф хьалэлэу щытынэу зэрипlyгъэмкІэ

1924-рэ илъэсым Псэйтыку къыщыхъугъ. Къуаджэм ублэпІэ классыр къызыщеухым, Афыпсыпэ гурыт имыкъурэ еджапІэм еджэныр щылъигъэкІотагъ. Хьарунэ еджэгъэ-гъэсагъэхэм яхъуапсэщтыгъ, ежьыри еджэ шІоигъуагъ, ау сымаджэ хъуи, бэу хинагъ, аужы къинэгъагъ. Къыфэнэжьыгъэгъэ закъор чІыпІэ колхозэу «Псэйтыку» хэхьани щылэжьэныр арыгъэ. Ащ тетэуи хъугъэ — унагъом ІэпыІэн фэягъ. Къиныгъэ, техникэр щы агъэп икъоу, юфшІэнхэр ІэкІэ агъэцакІэщтыгъэх. Чэщ-зымафэм зэпытэу лажьэхэуи хъугъэ, тхьаусыхэщтыгъэп, Іофшіэн пстэури зэрифэшъуашэу ыгъэцакІэщтыгъ. Къагуры-Іощтыгъ: хэгъэгур заом зэщигъэкъуагъ, ар зэтегъэпсыхьажьыгъэн фэягъ.

Сыдэу Іушыгъэх, гулъытэ чан яІагъ тинахыжъхэм, ыгъэшlагъоу игукъэкlыжьхэр лъегъэкІуатэх Хьарунэ. — ЛІыжъхэр. Ахэм сакъытегущыІэным пае икъоу гущыІэхэр згъотырэп: цІыфышІугъэх, гулъытэшхо я агъ, чаныгъэх, тикІэлэегъэджэ шъыпкъагъэх, тиушъыекІуагъэх. ІэпыІэгъоу къытатырэр мафэ къэс, сыхьат къэс зэхатшІэщтыгьэ. ЗыгорэкІэ тэ, кІалэхэм, тиІоф къимыкІзу пэрыохъухэр къытфыкъокІмэ, ахэр къыдгоуцощтыгъэх, тымышІэрэр тагъашІэщтыгъэ, зэрэпшІыщтыр къытагъэлъэгъущтыгъэ. Шэн дахэхэр тхэлъынхэмкІэ. ІофшІэнхэр зэрифэшъуашэу зэшІотхынхэмкІэ лъэшэу зишІуагъэ къытэзыгъэкІыщтыгъэмэ ащыщыгъэх Мышъэ Ибрахьимэ, Кобл Юсыф, Шъхьэлэхъо Ибрахьимэ, Хъущт Шумафэ, ХыдзэлІ Якъубэ, нэмыкІыбэхэри.

Зы лъэбэкъукІи ауж зыкъыримыгъанэу Хьаруни Іоф ышІэщтыгь, ащ темытэуи хъущтыгъэп: нахыжъхэр, лъытэдехажыл едышафые охшестын къаготыгъэх, ахэм зэкІэ алъэгъущтыгъэ. Іушыгъэх, кІэлэ ныбжьыкі эу Іофшіэныр икъоу зыіэ къимыхьагъэм фэгубжыхэу, Іоф зырагъэшІэу рыгущыІэхэу пытшышпедек — пехестытшыст шІыкІэр рагьэльэгьущтыгь, гурагъающтыгъ, нэужым юфым рыкІуагьэр ауплъэкІужьыщтыгь.

БлэкІыгъэ лІэшІэгъум колхозэу «Псэйтыкур» бригадиплІ хъущтыгъэ: лэжьыгъэшІэ бригадищырэ зы хэтэрыкІлэжь

жьыгъэшІэ бригадэм щылажьэштыгъ.

— Бригадэ пэпчъ телъытэгъэ чІыгухэр чІыгу дэгъугъэх, лэжьыгъэ бэгъуагъэ къащыкІыщтыгъ, — elo Хьарунэ. — Техникэ щыІагъэемэ, зы илъэсым тІо гъэбэжъу къарахын алъэкІыщтыгъ. Ащ фэдэ гъэхъагъэхэм лъапсэу яІагъэр ІофшІэныр дэгъоу зэрэзэхэщэгъагъэр ары.

Къин дэдагъ фашистхэр Адыгеим зырафыжьыгъэхэ илъэсым иапэрэ гъатхэ. Цухэр, унэгъо чэмхэр ары пхъэ-Іашэмэ акіашіэщтыгъэхэр, нэмыкі Іофшіэнхэри зэрагьэцакІэщтыгьэхэр. Чэщи мафи ІофшІэнхэр зэкІэльыкІощтыгьэх.

Хьарунэрэ Ахэджэго Къадырбэчрэ Тэхъутэмыкъуае агъакІохи, тракторист курсхэр къарагъэухыгъагъ. Анахь гъэбэжъушхо къызахьыжьыгъагъэр 1952-рэ илъэсыр ары, хьамбархэм лэжьыгъэр арыфэжьыщтыгъэп. 1964-рэ илъэсым колхозэу «Псэйтыкур» пынджлэжь совхозэу Хьахъуратэм ыцІэ зыхьырэу ашІыжьыгьагь. Хьарунэ пынджлэжь звенэм хэтэу лажьэу ыублагъ. Звенэр механизированнэу щытыгъ, анахь дэгъумэ ащыщыгъ. Апэрэ директорэу совхозым иlагьэр ХъокІо Байзэт, нэужым — Цухъо Аслъан. Зэпыу имыІэу илъэсыбэрэ зэрэлэжьагьэм, гьэхъагъэхэр зэришІыгъэхэм апае медалэу «ІофшІэным иветеран», тамыгъэу «Ударник коммунистического труда» зыфиlохэрэр, щытхъу тхылъыбэ ыкІи ахъщэ шІухьафтынхэр къыфагъэшъошагъэх. ЗэкІэлъыкІоу илъэс 45-рэ Хьарунэ Іоф ышіагь.

Хьарунэ ишъхьэгъусагъэм Хьачымэт ыцІагь, тІэкІу шІагьэ идунай зихъожьыгъэр, Алахьым джэнэт лъапІэр къырет. Хьачымэт бзылъфыгъэ нэутхэу, нэщх-гущхэу, цІыфышІу дэдэу щытыгъ, «Бадзэу щысыр къыгъэтэджынэп» зыфаlорэм фэдагъ. Устэкъо лІэкъошхом ныбжьыкіэу хэхьэгъагъ, зэкіэми загуригъэlуагъ, щэlэфэ идахэрэ ищытхъурэ аригъэІуагъ. Устэкъо зэшъхьэгъусэхэу Хьарунэрэ Хьачымэтрэ илъэс 50-м къыдафэу зэдагьэшІагь, лъфыгьибл зэдапІугъ.

Анахьыжъэу Сафыет Сыджыхьхэм яныс, Пэнэхэс щэпсэу унагъо иІэу. «Янэ ихабзэ ыпхъу ибзыпхъ» alvaгъ. Сафыети зыхэсхэм агурэю, юфшіэкіошху, идахэ аіоу, унэгьохъызмэтышІ. Хьарунэ ыкъоу Асфар Хьахъуратэм ыцІэ зыхьыщтыгъэ пынджлэжь совхозым трактористэу щылэжьагъ. Ятэу Хьарунэ фэдэу хьалэ-

бригадэрэ. Хьарунэ апэрэ лэ- лэу Іоф ышІагъ. Хъупхъэ, адыгэ шэн-зэхэтык эхэр елэжьых, ціыфышіу, чан. Къулыкъур къыухи дзэм къызекІыжьым, унэгъо псэуалъэхэр пхъэм хэзышІыкІырэ комбинатэу Краснодар дэтым щылэжьагь, нэужым водителэу Іоф щишІагъ. Асфарэ ишъхьэгъусэу Зое Дачъэмэ япхъу, бзылъфыгъэ шъырытэу, гушІубзыоу щыт. Поселкэу Яблоновскэм дэт кІэлэцІыкІу ІыгъыпІэу «ПцІашхъо» зыфиlорэм илъэс пчъагъэрэ кІэлэпІоу щылэжьагъ. Зэшъхьэгъусэхэм лъфыгъищ яІ: Мариан, Нэфсэт, Вячеслав. Ахэр еджагъэх, сэнэхьатхэр

> Хьарунэ икІалэу Чэмалэ Мыекъопэ автодорожнэ техникумыр къыухи, чІыпІэ совхозым щылэжьагь, нэужым --ПМК-19-м. Мы уахътэм псауныгъэр зыпкъ зыщырагъэуцожьырэ гупчэу «Шапсыгъ» зыфигорэм щэлажьэ. Ыкъоу Руслъан унагъо иІ, Краснодар щэпсэу, Иринэ унагъо ихьагъ. Чэмалэ ибысымгуащэу Сулиет исэнэхьаткІэ врач, «Шапсыгъэм» Іоф щешІэ.

> Чэмалэ къыкІэльыкІорэ Исмахьилэ ны-тыхэм яунэ ис, Яблоновскэм дэт фирмэу «Юс-Фатым» Іоф щишІагъ, ишъхьэгъусэ Зурыет — унэгъо хъызмэтыші, лъфыгъэхэр яіэх: Щамсэт, Щамил.

> КІалэмэ къакІэльыкІорэ Атам поселкэу Инэм дэс, хъызмэтшІапІэу «Возрождение» зыфи-Іорэм щэлажьэ, ишъхьэгъусэу, Саныет — уц щапІэм ифармацевт. Апхъоу Фатимэ медакадемиер кънухыгъ. Эльмирэрэ Джэнэтрэ сэнэхьатхэр

> Яхэнэрэ лъфыгъэр Хьамид, Красноярскэ щылэжьагъ, ишъхьэгъусэу Надия санаториеу «Ивушка» зыфиlорэм ибухгалтер, зы пхъу яІ.

> Анахыык Нухьэ Мыекъопэ музыкальнэ училищыр, нэужым Адыгэ къэралыгъо университетыр къыухыгъэх, Адыгэкъалэ лъэпкъ культурэм игупчэ ихудожественнэ пащ. Ишъхьэгъусэу Маргаритэ гъэзетэу «Единство» зыфиlорэм иредакцие щэлажьэ. Япшъашъэу Светланэ дэгъу дэдэу еджапІэм щеджагъ, илъэсибл ыныбжьэу зэнэкъокъоу «Золотой ключик» зыфи-Іорэм идипломант хъугъагъэ. Илъэсих ыныбжьыгъэр джащ фэдэу зэнэкъокъоу «Адыгеим ижъогъожъыехэм» дипломант защэхъум. Шъхьэгъусэр имы-Іэжьми, Хьарунэ ыгу ыгъэкІодырэп, илъфыгъэхэм, ахэм къакІэхъуагъэхэм агъэгушІоу щыІ.

> > ХЪУЩТ Щэбан.

Хэукъоныгъэхэр къыхагъэщыгъэх

Олимпийскэ резервым епхыгъэу юф зышіэрэ кіэлэціыкіу-спорт еджапІэхэм, гъэсэныгъэ тедзэ зыщарагъэгъотырэ нэмык! учреждениехэм язытет Мыекьопэ прокуратурэм мы мафэхэм ыуплъэкlугъ.

МэшІогъэкІосэным ылъэныкъокіэ шапхъэу щыіэхэр мыхэм зэрагьэцак эрэр прокуратурэм ыкІи УФ-м ошІэ-дэмышІэ ІофхэмкІэ и Министерствэ и ГъэІорышІапІэу Адыгэ Респубмехешифов мезиш мезип ауплъэкІугъэх. Хэукъоныгъабэ ашІыгьэу къыхагьэщыгь.

АуплъэкІугъэ учреждениехэм, зэкІ піоми хъунэу, мэшіогъэкІосэ къулыкъум ителефон номер зытет гъэгъуазэр яІэп, щынэгъончъэным ылъэныкъокІэ ыкІи машІо къызыхъукІэ узэрэзекіон фэе шіыкіэхэр, ащкіэ -фоІк медехиахив ажи уеретип шІэн зэрэзэхащэн фаер икъу фэдизэу къагуры Іорэп. Ош ІэдэмышІэ Іоф къызыщыхъугъэ чыпым цыфхэр игъэкощыкыгъэнхэм фэшІ планэу яІэхэр къэралыгьо шапхъэхэм адиштэхэрэп, машІор зэрагьэкІосэрэ пкъыгъохэр икъоу аlэкlэлъхэп, ащ нэмыкІзу унаІз зытебдзэн фаеу къыхагъэщыгъэр макІэп.

Зэфэхьысыжьэу ашІыгьэхэм адиштэу хэукъоныгъэу къыхагъэщыгъэхэр дагъэзыжьынхэ ыкІи зиІофшІэн тэрэзэу зымыгъэцакІэхэрэм пшъэдэкІыжь ягъэхьыгъэн зэрэфаер зэрытхэгъэ тхылъхэр учреждениехэм япашэхэм прокуратурэм афигъэхьыгъэх.

(Тикорр.).

Зэзэожьыгъэх

ШышъхьэІум и 12-м, чэщым, Мыекъопэ районым ит псэупізу Краснооктябрьскэм тхьамыкІагьо къыщыхъугъ. Зэныбджэгъуищыр зэхэсхэу шъон пытэхэм яшъохэзэ зэфэгубжыгъэх ыкІи зэзэожьыгъэх. Зиунэ исыгъэхэ бысымым Іанэм телъыгъэ шъэжъыемкІэ ихьакІэхэм ащыщ гъогогъу 21-рэ хэпыджагъ, шъобж хьылъэхэр тыришагъэх.

Адыгэ Республикэм хэгъэгу кІоці Іофхэмкіэ и Министерствэ ипресс-къулыкъу къызэритырэмкіэ, илъэс 30 зыныбжь хъулъфыгъэм ипсауныгъэ изытет хьыльэу Адыгэ республикэ сымэджэщым нагъэсыгъ.

БзэджэшІагъэ зезыхьэгъэ хъулъфыгъэр къаубытыгъ, уголовнэ Іоф къыфызэІуахыгъ.

(Тикорр.).

АРХЕОЛОГХЭМ Я ДУНЭЕ МАФЭ ФЭГЪЭХЬЫГЪ

Тарихъыр **ШЪЫПКЪЭМ** къыпкъырэкіы

Археологхэм я Дунэе мафэ ильэс кьэс шышьхьэlум и 15-м хагъэунэфыкіы. Ащ фэгъэхьыгъэу Адыгэ Республикэм и Лъэпкъ музей шіэныгъэмкіэ иіофышіэ шъхьаіэу, Адыгеим культурэмкіэ изаслуженнэ юфышізу, Урысыем ижурналистхэм я Союз хэтэу Тэу Асльан гущы эгъу тыфэхъугъ.

— Мэфэкіым тыпэгъокіызэ, тиІофхэр зэрэльыкІуатэхэрэр зэфэтэхьысыжьы, — къејуатэ Адыгэ Республикэм иархеолог цІэрыІоу Тэу Аслъан. — Шъофым тихьэзэ тытІэнэу, тарихъ пкъыгъохэм талъыхъунэу тызэрэфаем фэдэу тфэмыгъэхъурэми, зэпымыоу Іоф зышІэрэ къэгъэлъэгъонхэу Лъэпкъ музеим къыщызэІутхыгъэхэм тигупшысэхэмкіэ зафэдгъазэ тшіоигъу.

– Къэгъэлъэгъонхэр сыда анахьэу зыфэгъэхьыгъэхэр?

– Джэрз лІэшІэгъур, Мыекъопэ культурэр, исп унэхэм яхьылІагъэхэр, нэмыкІхэри цІыфхэм ашІогьэшІэгьоных. Джэрз культурэм тимузейкІэ анахьэу фэгъэзагъэр Елена Черных. «ІофшІэкlошху» зыфаlорэм фэд. Пшъэрылъ къызэрыкІо фашІыгъэми, ымыгъэцакІэу къыхэкІырэп. Бзылъфыгъэ хъупхъ. Музеим чІэлъ пкъыгъохэм сыдми зыгорэхэр къахэпхыхэзэ къэгьэлъэгьоныр бгьэпсы зэрэмыхъущтыр Еленэ дэгъоу къыгурэю.

— Музеим июфышю къэгъэлъэгъоныр ыгъэхьазырынэу зыфежьэкІэ апэу къыдилъытэн фаем къытегущыІэба.

 Лъэхъанэу къэпІуатэрэр залым екіун фае. Пкъыгъом изакъоу ціыфыр еплъыкіэ бэп къыгурыІощтыр. ИжъыкІэ унагъом ихъызмэт къэбгьэльэгьонэу уфаемэ, гущыІэм пае, пІуаблэ зэрашІыщтыгъэр музеим щябгъэлъэгъуныр нахьышІу. Адыгэмэ Іэмэпсымэу яІагьэхэм нэІуасэ афэтэшІых. Пэсэрэ цІыфхэр Тхьэм зэрелъэlущтыгъэхэр, хьакъу-шыкъоу агъэфедэщтыгъэхэр, нэмыкІ амалхэри къыдальытэхэзэ, залыр мы илъэсым зэтырагъэпсыхьан

Археологиемрэ чІыопсым изытетрэ зэрэзэпхыгъэхэм сыда къепіоліэщтыр?

 Адыгэ ч\ыгур нахьыпэк\з зыфэдагьэр, цІыфмэ щыІэкІэ-псэукІэу яІагъэр къэгъэлъэгъоным къыІотэщт. Сурэтхэмрэ тхыгъэхэмрэ ягъэхьазырынкІэ Юлия Семенцовам ишІуагъэ къэкІо. Рекламэм, хэутын Іофыгъохэм ар нахь афэгъэзагъ. Джэрз лІэшІэгъум тыкъытегущыІэзэ, археологием тыкъылъы Іэсыгъ, ащ ехьылІэгъэ залхэр тэгъэхьазырых.

— Гъучі ліэшіэгъур къыхэбгъэщыгъэгоп.

— Ащи Іоф дашІэ. Пщыпый Фатимэ, Къош Асыет, нэмыкІхэм залыр зэтырагьэпсыхьэ. Тарихъ пкъыгъохэм яухъумакІор Набэкъо Асыет. Лъэпкъ музеим идиректорэу Джыгунэ Фатимэрэ ащ игуадзэу Шэуджэн Налмэсрэ яшІэ

хэлъэу залхэр уахътэм епхыгъэу зэрагъафэх. Республикэм культурэмкіэ и Министерствэ Іэпыіэгъу къытфэхъу.

Апэу къызыкіэупчіэхэрэр

— Урысыем щыщхэм ямызакьоу, США-м, Тыркуем, Израиль, Канадэ, нэмыкіхэм къарыкІыгъэхэр Лъэпкъ музеим мы мафэхэм къычіэхьагъэх. Анахьэу ашіогъэшіэгьоныр къышьуаюу къыхэкІа?

- Лъэпкъым ылъапсэ къызыщежьэрэ археологие пкъыгъохэм апэу къакІэупчІэх. Музеим укъызэрэчІэхьагъэм лъыпытэу нэрылъэгъу ІэпыІэгъоу агъэпсыгъэр нэгум къыкІэуцо. Компьютерыр, нэмыкі техникэр агъэфедэзэ, Лъэпкъ музеим ифонд анахь гъэшІэгьонэу хэльыр льэныкъуиплІымэ ащыолъэгъу. Экраным къыридзэрэр псынкіэу зэрэзэблахъурэм ишІуагъэкІэ, музеим ибаиныгъэхэм цІыфхэр ащыгъуазэ мэхъух. Музей Іофхэр лъыгъэкІотэгъэнхэм фэшІ амалыкІэу къытІэкІэхьагьэмэ, тагьэгушю, шІуагьэ къытэу дгъэфедэрэмэ опыт пэрытыр ашыш.

– Археолог пчъагъэу Адыгеим и Іэр мэк Іа Іоу тэлъытэми, юфшіагьэр мэшэлахь. АдыгабзэкІэ тхыгъэу археологием ехьылюгьэ тхыльыр Адыгеим апэрэу къыщыдэбгъэкІыгъ.

шІэн, неущ нэс къытэмыжэщтэу тызыпылъын фаер бэ. Псэуалъэхэр зышІыхэрэм чІыопсыр зэщагъакъо, тарихъ пкъыгъоу чІым чІэлъыр тэрэзэу тымыгьэунэфызэ мэкІоды. Псыр зыкІэорэ саугъэтым къырыкощтыр къэшіэгьуаеп. Гум къеорэр Олимпиадэ джэгунхэу Шъачэ щыкощтхэм япхыгъэ псэолъэш Іофыгъохэр агъэцакІэхэзэ, пкъыгъоу чІым къычахыхэрэр адыгэхэм нахьыпэкіэ ямыягьэхэу къызэраюрэр ары. Экспедициехэр нахьыбэрэ зэхэтщэнхэу джары тызыкІыфаер. ШІэныгъэлэжьхэм зэфагъэ зыхэлъ зэфэхьысыжьхэр ашІынхэм имэхьани зыкъеІэты.

нэу тыфай.

Шъыпкъэр зы, ау Іофыр зэтыраютыкізу фежьэх. Чіыпізу узыщылъыхъорэм лъэпкъэу исым фэгъэхьыгъэ къэбархэр арыба апэу къэпІотэн фаер? Археолог саугъэтхэм язэтегъэуцожьынкіэ Іофшіэныбэ тапэкіэ щыі. АР-м культурэмкІэ икІэныжъхэр къзухъумэгьэнхэмкІэ, гьэфедэгьэнхэмкіэ ГъэІорышіапіэм егъэжьэпіэшіоу ышіыгъэхэр тэлъэгъух. Исп унэхэм язэтегьэпсыхьажьын пылъых.

тыухыным археологием епхыгъэу Лъэпкъ музеим изэхъок ыныгъэхэм сыда джыри къяпюлющтыр?

– ГъучІ лІэшІэгъум изал нарт

Мэфэкіым пае археологхэм, музейхэм яІофышІэхэм, культурэм пылъхэм сафэгушю. ГухэлъышІоу яІэхэр Тхьэм къадигъэхъунэу сафэлъаю.

— Тигъэзетеджэмэ ацlэкlэ тэри тышъуфэгушю, гъэхъагъэхэр шъушІынхэу шъуфэ-

 Тхьауегъэпсэу. Сурэтым итыр: археолог ціэрыюу Тэу Аслъан.

- Непэ тилъэпкъкІэ зэдгъэ-

— Шъыпкъэр тэри зэхэтхы-

— Тизэдэгущы*l*эгъу зыщы-

эпосым къыхэхыгьэу СаусэрыкъоестеІльник еденьский усши ед къэгъэлъэгъон къыщызэІуахыщт. Пэсэрэ лъэхъаным диштэу Іэшэшъуашэхэмкіэ агъэкіэрэкіэщт. МыкІодыжьын мылъкоу адыгэу дунаим тетмэ яІэр тыугъоищт.

тэю.

Зэхэзыщагъэр ыкІи къыдэзыгъэкІырэр:

Адыгэ Республикэм лъэпкъ ІофхэмкІэ, ІэкІыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адыряІэ зэпхыныгъэхэмкІэ ыкІи къэбар жъугъэм иамалхэмкІэ и Комитет Адресыр: ур. Кре-стьянскэр, 236

> Редактор шъхьаІэр ДЭРБЭ ТИМУР

Редактор шъхьаІэм иапэрэ гуадзэр мэщліэкъо Саид

ПшъэдэкІыжь зыхьырэ секретарыр

ЖАКІЭМЫКЪО Аминэт

Редакциер зыдэщыІэр: 385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Первомайскэр, Телефонхэр:

приемнэр: 52-16-79, редактор шъхьаІэм иапэрэ гуадзэр: 52-49-44,

редактор гуадзэрпшъэдэкІыжь зыхьырэ секретарыр: 52-16-77.

E-mail: adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхьатыгъэр:

Урысые Федерацием хэутын ІофхэмкІэ, телерадиокъэтынхэмкІэ ыкІи зэльы-ІэсыкІэ амалхэмкІэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ -и с пи гъз ГорышІапІ, зэраушыхьа-

тыгъэ номерыр ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр

OAO-y «Полиграф-ЮГ», 385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр, 268

> Пчъагъэр 4017 Индексхэр 52161 52162 Зак. 2859

Хэутыным узщыкІэтхэнэу щыт уахътэр Сыхьатыр 18.00 ЗыщыкІэтхэгъэхэ уахътэр Сыхьатыр 18.00

ФУТБОЛ ЦІЫКІУР

Тэтэр Нурбый зылъещэх

Спортым иветеранхэм футбол ціыкіумкіэ язэіукіэгъухэр стадионэу ЦКЗ-м щызэхащагъэх. Мыекъопэ «Зэкъошныгъэм» илъэсыбэрэ щешІагьэу, Адыгэ Республикэм изаслуженнэ тренерэу Тэтэр Нурбый щысэшіу къыгъэльэгъуагъ. Ухъумакіоу, зэхэщакіоу ешіапіэм ар итыгъ, зыщищыкіагъэм ыпэкіэ илъыщтыгъ.

Артур Вардумяни Адыгеим ифутбол щызэлъашІэ. «Зэкъошныгъэм» хэтэу дахэу зэрешІэщтыгъэр тщыгъупшэрэп. Метрэ 18 — 25-кІэ зыпэчыжьэ къэлапчъэм тазыркІэ даозэ хъагъэм

Іэгуаор зэрэридзэщтыгьэм изакъоми, узэрэщытхъун щыІ. Полицием иполковникэу Александр Леваковыр спортсмен ціэрыю щымытыгъэми, зэнэкъокъухэр къэзыгъэдэхэн зылъэкІырэмэ ащыщ.

Владимир Клименкэр, Анатолий Заплетиныр, Мэрзэкъэнэ Нурбый, Цэй Нухьэ игъусэхэу Кощхьаблэ къикІыгъэхэр, нэмыкІхэри агу етыгьэу зэрешІагьэхэм тепльыгь.

– КъэкІощт зэнэкъокъухэм нахь дэгьоу зафэдгьэхьазырыщт, игупшысэхэм тащегъэгъуазэ «Советскэ Адыгеим» икапитанэу Владимир Клименкэм. — ШІухьафтын шъхьаІэм уфэбэнэным фэшІ зыпкъ итэу уешІэн фае. ЗэгурыІоныгъэ зэрэтхэлъыщтым Іоф дэтшІэщт.

Адыгеим ифутбол иветеранэу Виктор Калешиным фэгъэхьыгьэ шіэжь зэнэкъокъум мыгьэ тыхэлэжьагь. ЗэхэщакІомэ джыри тыкъырагъэблагъи, Мыекъуапэ тыщешІагъ, — къеІуатэ Кощхьаблэ икомандэ хэтэу Цэй Нухьэ. ХагъэунэфыкІырэ чІыпІэхэм ащыщ къыдэтымыхыгъэми, гъогу чыжьэ къызэрэткІугьэм фэшІ тыкІэгьожьырэп. Спортым пыщагьэхэм, футболым иветеранхэм нэІуасэ тафэхъугь, ешІэгъухэм тшІогъэшІэгъонэу тяплъыгъ.

Тиреспубликэ испорт иветеранэу Датхъужъ Шыумафэ зэlyкІэгъухэм яплъыгъэ къодыеп. Футболистхэр, анахьэу мыекъопэ «Зэкъошныгъэм» хэтыгъэхэр, дэгьоу ешІэх. ГукъэкІыжь къэбарэу ащ къыІотагъэр макІэп.

Зэфэхьысыжьхэр

Мыекъуапэ иадминистрацие физкультурэмкІэ ыкІи спортымкІэ икомитет ипащэу Сергей Двойниковыр зэнэкъокъум кІэщакІо фэхъугъ. ХагъэунэфыкІырэ чІыпІэхэр къыдэзыхыгъэмэ, анахь дэгьоу ешІэгьэ футболистмэ къафэгушІуагь, шІухьафтынхэр къаритыжьыгъэх. Кощхьаблэ икомандэ зэрэфэразэр къыІуагъ.

Командэу «Мыекъуапэм» апэрэ чІыпІэр фагъэшъошагъ. Ащ Тэтэр Нурбый игъусэхэр щешІагъэх. «Мотодромым» ятІонэрэ чІыпІэр ыхьыгъ, «Советскэ Адыгеир» ящэнэрэ хъугъэ.

Сурэтым итыр: «Мыекъуапэм» щешіэрэ Тэтэр Нурбый ухъумакіомэ аіэкіэкіыгъ.

Нэкіубгьор зыгьэхьазырыгьэр ЕМТІЫЛЪ Нурбый.